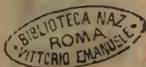
DE PERSECVTIONE ANGLICANA LIBELLVS.

QVO EXPLICANTVR Afflictiones, calamitates, cruciatus, & acerbissima martyria, quæ Angli Catholici nūc ob fidē patiuntur.

Quæ omnia in hac postrema editione æneis typis ad viuum expressa sunt.

ROMÆ, *Cum Licentia Superiorum M. D. LXXXII.*

Ex Typographia Georgij Ferrarij.

Sumptibus Bartholomæi Grassi, & Cæsaris Ferrarij sociorū.

PHILIPPO BONCOMPAGNO S. R. E. CARDINALI SANCTI SIXTI

Patrono optimo.

Collegium Anglicanum Romanum. S.

VM nuper sit ad nos allatus è Rhemensi Collegio libellus, quo paucis forma quædam describitur calamitosissimi tẽporis, quod quasi omnis conscelerati furóris, ac violentiæ maturitas eruperit, florens illud quondã Angliæ Regnum ita affligit, vt cladem maiorem quotidie afferat: gratum amplitudini tuæ futurum duximus, si tuo nomine diuulgetur, & in manus homi-

num tam excellenti fultus præsidio veniat: vt perspiciant omnes quanta nostrũ temporibus impiorum spiritus miseriarum incendia excitarit: & vbi viderint non deesse Dei beneficio, quos nullum periculum, nulla vis, nullus cruciatus possit de recta fide depellere, miseram, potius quàm turpem nostram sciant esse rempub. Quamquam si esset deformis, nemo eam irridere, sed misereri potius deberet. Est illa quidem ornamentis spoliata, ægra, malo affecta; inest tamen quidam in venis ac visceribus calor, qui eam in præsenti, quãuis oppressam, extingui non patitur, et simul atque cælesti aliqua medicina melius erit factum, non pristinam modo ei sanitatem, sed colorem etiam, ac vires continuo reddet. Inuadant Angliã quamlibet graues, difficilesque morbi, illi certe, quæ est in Dei fide locata, dum anima erit, spes erit. Laborare scili

cet ac tentari poterit, occidere non poterit. Sunt inter Anglos qui doceant omnia quæ dura, tristitia, aduersaque sint, ea Dei auxilio, ac pietatis desiderio obteri, ac pro nihilo putari. Nobis certe, qui in hoc collegio summa Gregorij xiij. patrui tui liberalitate, & vigilantia, tua sub tutela, ac patrocinio ad solidam sapientiam, & Christiano homine dignissimam informamur, non concidit tam sæua tempestate animus: erigitur potius, & ad eorum imagines, quorum, hoc commentariolo expressæ sunt, non modo intuendas, verum etiam imitandas accenditur. Optatissimum quidem est Angliam saluam, atque integrã videre: proximum, nullas pro eius salute ac dignitate ærumnas non perpetiendas putare: postrrmum illud, quod omnium maximum esse debet, corpus iamdiu CHRISTO IESU, ac Romano Pontifici eius Vica-

rio consecratũ libenter offerre, si quo modo repræsentari morte nostra miserabilis regni gloria ac species possit. Oramus proinde amplitudinem tuam, vt quando hæc non in vmbra, & palæstra, sed in sole atque acie geruntur, si erit commodum, hoc ipsum Anglicani non iam ingenij, & doctrinæ, sed Christiani studij, ac religionis specimen, communi Christianorum omnium parenti offerat: vt intelligat sanctissimus Pontifex antiquum in Anglorum pectoribus florem fiti veteris vbertatis no penitus exaruisse, illudque sibi persuadeat, nobis, quibus domi hæc nascuntur, vt carissimam patriam ab interitu vindicemus, vitam prius, quam gratum animum, fidem, ac perseuerantiam, defuturam. Uale.

DE

DE PERSECVTIONE ANGLICANA: LIBELLVS.

Amicißimo suo Gerardo, Bononiæ.

REQVENTES à te litteras argumenti nõ dissimilis recepi: petis enim, & vehementer vrges, vt scriptione significẽ, quæ mihi certa sunt & explorata, de Anglicana in orthodoxos persecutione, cuius tu istic famam esse non exiguã quidem, sed minime tamen explicatam, & fidei parum constantis, affirmas. Mihi autẽ, qui & absum propius ab ipsis rebus gestis, & accipio auditione, quæ quotidie geruntur, non esse per difficilem

exiſtimas, complecti litteris, quæ ſunt cer tiſſima. Quæ tibi vt non negauerim, (locis enim peruicinis ſubſiſto, & quæ ſcribuntur, aut uarrantur, non indiligenter attendo:) tamen, an debeam hæc eadem tibi ſcribere, & amicis (vt ais) petentibus impertire, eo maxime conſilio, vt fiant publica; nondum ſatis poſſum conſtituere. Non enim es neſcius, quantum habeat periculi de potentium iniurijs querelam inſtituere, quorum ingenium, & conſuetudo eſt, ne gemitum quidem miſeris liberum, aut impunitum relinquere, ſed ipſis etiam de lamentis(ſi qua fiāt) vindictam ſumere. Ne igitur noceā quibus optime volo, eorumque referendo calamitates augeam, quibus prodeſſe vel vitæ meæ periculo cuperem: ancipiti profecto cogitatione diſcrucior, & quàm in partem deflectam, non facile inuenio.

Propendeo tamē (fateor) in illud, quod poſtulas, cum & iuſtum videatur, & rationibus à te poſitis, ab omni maleuolorum calumnia ſatis munitum. Quid enim, (inquis) an quæ publice ſunt geſta, priuatis litteris non liceat committere? aut ſi hoc

ipſum

ipſum in crimen vocatur: tua tamen culpa eſt, non alijs præſtanda, tuum delictũ in alios non plectendum. Quæ tua ratio ab ipſius naturæ ſenſu deducta, ſuſtentat me non parum vacillantem, & non mediocriter voluntatẽ tibi ſatisfaciendi corroborat. Hoc enim profecto, (niſi vehementer aberro) ab aduerſariorum noſtrorum expectandum eſt prudentia, (ſunt enim ſecundum carnem non inſipientes,) vt aliena peccata ab innocentibus non exignant: quamquam ego, mehercule, ſic quæque conabor ſcribere, vt nec ipſis etiam iudicibus, in officium boni viri ſcribendo peccem. Nihil enim odioſe dicã, nihil maleuole, acerbe nihil: narrabo tantum quæ facta ſunt, & ſi rei aſperitas aliquando me in querelam impulerit, id citra cuiuſquam fiat contumeliam.

Non enim arbitror noſtrum eſſe, qui fidem Chriſti catholicam amplexamur, iniuriam iniuria compenſare, aut malefactorum iniquitatem, orationis velle acerbitate caſtigare. Habemus enim propitium, & potentem Dominum, cuius arbitrio deferenda ſunt omnia. *Ipſi cura eſt*

Catholicorũ propria.

1. Petr. 5.

de

Rom.12. Pſal.42. Pſal.74. *de nobis: ipſi vindictam, & ipſe retribuet: ipſe diſcerne cauſam noſtram: de gente non ſancta, ab homine iniquo & doloſo eruet nos; ipſe, cum tempus acceperit, iuſtitias ipſas iudicabit*, quanto magis ſeruorum ſuorum perſecutiones, moleſtias, & diuexationes? interim ſi affligimur, ſi proculcamur, ſi rapinas bonorum noſtrorum patimur, ſi opprobrijs exponimur, ſi carceribus premimur, ſi vinculis ſtringimur, ſi fame, frigore, & inedia maceramur, ſi tormentis & cruciatibus ſubijcimur, ſi in cruces ſubleuamur, ſi mortis varijs generibus abſumimur: (nam hæc omnia catholici in Anglia noſtra ſuſtinent:) & ſi, (quod adhuc magis ad dolorem facit) hæc eadem in medio noſtrorum fratrum ſuſtinemus, in auribus & oculis cæterorum Catholicorum, qui in circuitu ſunt, inſpectantibus & negligentibus ipſis, & noſtri ne quicquam commiſerentibus, nec verbo quidem (cum poſſint) iuuantibus; tamen deſpondendus animus non eſt, nec ſalutaris anchora patientiæ dimittenda. 4.Reg.19. Heb.11. *Non enim* (vt inquit ille) *meliores ſumus quam patres noſtri, qui ſecti ſunt diſtenti ſunt, verbera & carceres*

res experti sunt, & addit Apostolus, quod a te maxime animaduerti volo, *Non suscipientes redemptionem vt meliorem inuenirent resurrectionem. Non sunt discipuli supra magistrū: qui cum iniustitiam non fecisset, cum iniquis tamen deputatus est*, & multo his atrociora nostri causa pertulit. *Neque tamen os suum coram tondentibus*, immo nec tundentibus quidem, *aperuit*. *1.Petr.2.* *Esa.53.* *Luc.22.* *Esa.53.*

Retineamus ergo nos hanc tam sanctæ tolerantiæ auitam possessionem, commēdatam nobis à saluatore nostro,& ab optimis maioribus integerrime conseruatā. Permittamus aduersarijs illam omnem innatam vindicandi ferociam, qua magistratui,& dominationi resistunt, qua seditiones & turbas excitant, qua tot viros principes, duces fortissimos, sacerdotes sanctissimos, ciuitates munitissimas, præclarissimas, atque nobilissimas respublicas fraude, ferroque, hac nostra tempestate, peremerunt. Vtantur illi humano brachio, confidant de astutia & iniquitate sua, vescantur scelere quantum volent: *Spes autem nostra in Deo nostro est, qui saluos facit sperantes in se: adiutorium nostrum* *Hæreticorū peculiaria.* *Rom.9.* *Ep.Iud.* *Hier 17.* *1.Cor 3.* *Eph.4.* *Psal.61.16.* *123.* *Psal.43.*

Psal 98. *in nomine Domini, qui fecit cœlum & terram, & qui non obliuiscitur inopiæ, & tribulationis nostræ.* Placuerit forsitã maiestati suæ castigãdos

Psal. 49. 77 nos tradere ob peccata nostra, *quia honor re-*

140. 144. *gis iudiciũ diligit:* at certe nos proijcere nõ potest reuertẽtes ad se, *quia misericors, & miserator est, & miserationis eius non est numerus.* Quid poterat hoc ipso expressius ab eo dici?

Psal. 88. *Si dereliquerint* (de Dauide loquitur) *filij eius legem meã, & in iudicijs meis non ambulauerint.*

Si iustitias meas profanauerint, & mandata mea non custodierint.

Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum.

Misericordiam autem meam non dispergam ab eo, neque nocebo in veritate mea.

Non profanabo testamentum meum, & quæ procedunt de labijs meis, non faciam irrita.

Semel iuraui in sancto meo, si Dauid mentiar, semen eius in æternum manebit.

Hæc est promissio, hæc firma Dei testatio, Dauidico semini, hoc est, Ecclesiæ Christi Catholicæ, de æterna duratione, iuramento facta, sanguine confirmata, plurimorum sæculorum experientia stabilita. Non est ergo nobis dubitandum, sed sustinendum: *etenim vniuersi qui*

Psal 24. *susti-*

sustinent Dominum non confundentur.

Et si moram fecerit, expectemus illum, quia veniens veniet, & non tardabit. *Abac.2.*

Ad hanc autem rerum aduersarum tolerantiam, dum nos inuicem hoc in exilio non raro cohortamur: nihil solemus nobis ipsi libentius, vel possumus certe efficacius, ad consolationem & imitationem proponere, quàm fratrum nostrorum in Anglia perpessiones, tanto nostris maiores & acerbiores, quanto magis afficiunt quæ corpore sentiũtur, quàm quæ rebus externis inferuntur vulnera. Nos enim qui manibus elapsi persequentium, alienis in terris vitam exulem degimus, etsi permultis sane incommodis, atque adeo fere infinitis exagitemur, quòd patria, quòd liberis, quòd amicis careamus: quòd bonorum nostrorum direptiones, & possessiionum omnium auersiones sustinuerimus: tamen, quæ duæ res in homine sunt maximæ, earum vrimur potestate libera, id est, animi & corporis, quarũ neutra catholicis in Anglia cõceditur.

Dura Catholicorũ in Anglia conditio.

Nam præter illa grauamina, quæ rebus eorum temporalibus imponuntur, corpora

pora etiam ſexcentis diuexationibus patent, carcerum, vinculorum, atque etiã tormentorum. Animis vero nihil liberũ, nihil ſolutum, nihil integrum relinquitur: non vox, nõ religio, nõ internus de Deo, rebusque diuinis ſenſus, aut cogitatio. Loquendum enim tibi eſt cum alijs, affirmandũ iuramento quod cæteri affirmant, etiamſi animo longe aliter opineris etiãſi conſcientia contrarium plane ſenſeris.

Quæ ſeruitus, & illiberalis animorum preſſura in rebus præſertim ad Deũ pertinentinentibus, cum ſit omnium malorum, quæ in hominem poſſunt exerceri, grauiſſimum, atq; acerbiſſimum: facit vt noſtra conditio, licet cæteris in rebus afflictiſſima, domeſticorum tamen omnibus ſtatu ſit multo tolerabilior. Quis enim incommodis, & ipſa etiam morte non duxerit acerbius torqueri conſcientia, prohiberi libero religionis exercitio, impelli ad opinionum nouarũ profeſſionem, quas animus auerſatur, reſpuit, & abhorret? More autem ſuo, patrumque ſuorũ, & totius fere orbis reliqui, ſi quis Deum colat, etiamſi clanculum, etiamſi

recte

tecte, etiamsi persecreto fecerit: traduci tamen tanquam læsæ maiestatis reum, tã-quam hostem & proditorem totius reipublicæ, tanquam impium, & flagitiosum hominem, & vsura communis auræ vitæque, indignum? Quod autem nunc (Gerarde) sic se res habeant in patria nostra, ex subiecta liquido narratione constabit.

Ac primum quidem vt res facilius intelligatur, & reliquorũ quæ dicenda sunt, manifestior existat coniectura: non erit forsan ab optima methodo alienum, si leges publicas proposuero, quas Anglia, nata & instituta à Catholicis ad Christũ, in perniciem Catholicorum ob fidẽ Christianam edidit. ex his enim non difficulter existimari poterit, quantum patiantur à priuatorum hominum libidine, odio, atque nequitia, cum publicarum legum autoritas, tantum in illos potestatis cuiuis fere calumniatori permittat.

Leges Anglicanæ in Catholicos latæ.

Vt ergo de legibus dicã, duo sunt earum genera, quæ diuersis temporibus in Catholicos sunt latæ, aliæ quæ pecunias, possessiones, cæteraque bona, tam fortunæ, quam corporis attingunt, quæ pecuniariæ

Duo genera Legum in Catholicos.

niariæ (opinor) dici poſſunt. Aliæ quæ ſanguinariæ potius ſunt, quia mortẽ vniuerſis offendentibus infligunt. Atque ad hanc ipſam legum partitionem, ſequentis orationis ſeriem accommodabo.

Leges pecuniariæ. Inter leges pecuniarias, illa cum primis numeranda venit, quæ in poſtremis eſt edita, in eorum nimirum punitionem, qui conſcientiam ſecuti proteſtantium Eccleſias frequentare detrectant. Hoc enim perurgent aduerſarij, vt licet Catholici alterius ſint religionis, licet Caluiniſmum animis abhorreant, licet miniſtrorũ preces & conuentus deteſtentur, & eorum ſacra pro nefandiſſimis habeant: tamen accedant, aſſiſtant, præſentes ſe exhibeãt, etiam reluctante, etiam reclamante, etiã auerſante conſcientia. Et qnia plurimi recuſant tã atrociter in Deũ, & cõſcientias peccare ſuas: ideo lex iſta ſeueriſſima, in homines iſtos ſcrupuloſos facta eſt, vt quicunque ad Eccleſias proteſtantiũ venire recuſauerint, officij diuini (vt loquũtur) præſtandi, aut auſcultandi cauſa, ſi ætatem annorum ſedecim exceſſerint, ſoluant quoquo menſe ſuæ abſentiæ libras *Prima lex in recuſantes eccleſias proteſtantium.*

anglicas viginti, hoc est aureos, *66.* qui autem soluendo non sunt, carceribus omnino detineantur, donec soluendi faculta tem habeant. Leges reliquæ hoc ordine sequuntur:

Qui conuictus fuerit audiuisse missam, etiamsi id secreto factum fuerit, patietur carceres per integrum annum, & tam diu postea, quo vsque persoluat 211. aureos. *2. De missa.*

Sacerdos vero qui sacrum fecerit, non exibit carcere post expletum annum, nisi solutis aureis 422. atque hoc toties quoties fuerit in hoc genere ab eo peccatum.

Omnis vir ecclesiasticus, qui non publicam fecerit religionis Romanæ detestationem, & auctoritatem Pontificis Romani palam non abiurauerit, amittet omnia beneficia, omnemque dignitatem quamcunque ecclesiasticam. *3. De abiuratione.*

Nullus scholaris, aut litterarum studiosus habere poterit locum in collegijs academicis, aut ad vllum gradum litterarium ascendere, nisi in ingressu ad illud collegium, & in susceptione cuiusque gradus, eiusdem Pontificis auctoritatem in causis ecclesiasticis abiuret. *4. Iuramenta in academijs.*

B Nemo

5. De iuramētis magiſtratuum. Nemo magiſtratum publicum gerat, aut vllum officium in republica retineat, niſi hanc ipſam ſummi Pontificis abiurationem publice præſtiterit.

6. De pupillis. Pupillus ad perfectam ætatem perueniens, hæreditatem ſuam adire non poterit, nec eiuſdem vllis commodis gaudere, niſi prius emiſerit idem publicum iuramentum.

7. De comitialibus. Quicunque infra dignitatem Baronis poſiti, vocati fuerint (vt non raro ſolent) ad comitia publica, quæ parlamentū appellantur (in quo ſumma libertas ſuffragiorum ſolebat eſſe) amittent omne ius ſuffragiorū, niſi velint publice hanc abiurationem Pontificis præſtare.

8. De recuſantib. iuramētum. Sic cuiquam infra conditionem Baronis cōſtituto, hæc abiuratio bis oblata fuerit, & ipſe hanc eandem ſecundo recuſauerit: amittet omnia bona, & poſſeſſiones ſuas, & corpore condemnabitur ad perpetuos carceres.

9. De negātibus reginam ſupremū eſſe caput. Qui negauerit Reginam eſſe ſupremū caput Eccleſiæ Anglicanæ in cauſis eccleſiaſticis eadem pœna plectetur amiſſionis bonorū oīum, & incarcerationis ꝑpetuæ.

Qui-

Quicunq. Agnos Dei,(vt vocant) rosaria,grana benedicta,medalias,crucifixos, aut aliam rem quancumque benedictam à Summo Pontifice,& in Angliam adductam,receperit,aut retinuerit;eandem pœnam sustinebit, amissionis bonorum omnium, & incarcerationis perpetuæ. *10. De recipiētib⁹ res benedictas à Papa.*

Si quis pædagogum domo retinuerit ad instruendos pueros, qui ecclesias protestantium non frequentet, aut ab episcopo Caluiniano approbatus non fuerit;perdet ob eam causam 33. aureos singulis mensibus, quousque illum eiecerit. *11. De retinētibus pedagogos Catholicos.*

Si quis sciat aliquem, qui alterum reconciliauerit vnitati,& communioni Ecclesiæ Romanæ, & Si hunc reconciliatorem,aut illum alterum reconciliatū quouismodo iuuerit,aut celauerit, ita vt infra spacium 20.dierum proxime sequentiū, magistratui publico vtcumque non prouiderit; amittet omnia bona sua,tam mobilia,quàm immobilia,omnesque possessiones dum viuit, & de corpore suo statuetur ad arbitrium reginæ. *12. De celātibus reconciliatores vel reconciliatos.*

Qui nouerit aliquem procurasse alterius reconciliationem ad finem Roma- *13 De celātibus procurationes.*

nam,quamuis ipse nec recõciliauerit, nec reconciliatus sit, & si hunc procuratorem quouismodo iuuerit,aut celauerit,aut nõ prodiderit magistratui, vt supra,eiusdem pœnæ comdemnabitur.

14. *De celãtibus cõsultores.* Qui nouerit aliquem consilium dedisse alicui, vt reconcilietur Romanæ fidei,licet ipse hoc omnino non procurauerit,& si hunc consultorem quouismodo inuenerit,aut celauerit,aut non prodiderit,vt supra: eidem pœnæ fiet obnoxius.

15. *De celãtibus obedientes Papæ.* Si quis sciet aliquem persuasisse,procurasse, aut consuluisse alicui, vt obediat Romano Pontifici in causis ecclesiasticis, & si hunc tamen iuuerit,celauerit, aut nõ prodiderit,vt supra eadẽ pœna plectetur.

16 *De celãtibus promittentes obedientiã.* Qui cognouerit aliquem permisisse sibi persuaderi, vt obediat in ecclesiasticis Romano Pontifici, vel promisisse (pro futuro tempore) quamcumque ei obedientiam: & si hunc quouis modo iuuerit,aut celauerit,aut infra viginti dies non prodiderit,vt supra,eandem pœnam amissionis bonorum & possessionum omniuum, & incarcerationis subibit.

17 *De celã* Qui sciat sacerdotem aliquem absolu-

tionem

tionem alteri dediſſe, & hunc iuuerit, aut celauerit, aut ſatis tēpore non prodiderit, vt ſupra: ad eandē pænā condemnabitur. *tib. abſoluentes.*

Si quis nouerit ſacerdotem habere auctoritatem abſoluendi, quamuis eam non exercuerit, aut aliquem abſoluerit, & ſi hunc iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt ſupra, eidem pœnæ ſubiacebit. *18. De celātib. auctoritatem habentes abſoluendi.*

Qui ſciuerit aliquem præ ſe ferre, auctoritatem habere abſoluendi, etiam ſi re uera, non habeat, & hunc iuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt ſupra, eadē pœna inuoluetur. *19 De celātibus præſeferentes abſoluendi auctoritatē.*

Si quis ſciat aliquem eſſe ab altero abſolutum, ſiue volens petierit illam, abſolutionem, ſiue ſciens ſolum permiſerit ſe abſolui non petentem: & hunc vllo modo adiuuerit, aut celauerit, aut non prodiderit, vt ſupra, eiuſdem pœnæ reus exiſtimabitur. *20. De celātibus abſolutos.*

Qui nouerit aliquem diſſuaſiſſe alteri religionem quæ nunc eſt publica in Anglia (hoc eſt Caluiniſmum) ea intētione, vt eum trahat ad obediendum Pontifici, & Romanæ religioni: vel ſi ſciuerit aliquē procuraſſe, vel ſuaſiſſe, vt alteri ſic diſſua- *21. De celātibus diſſuaſores religiōis Caluiniana.*

deatur: & ſi hunc quouiſmodo iuuerit, celauerit, vel non prodiderit magiſtratui infra ſpacium 20. dierum vt ſupra; eandem pœnam toties iam deſcriptam patietur, nimirum, vt amittat omnia quæ mortalibus hæc vita dare poſſit commoda.

Atque hæc fere ſunt, quæ de legibus pecuniarijs mihi veniunt in mentem, ex quibus ſolis, ſi nullæ capitales eſſent, cõiectura facilis fieri posſit, quàm ardua ſit in Anglia Catholicorum conditio, quibus tot leges tanquam laquei, ad perditionem ſunt poſitæ, terrore plenæ, periculiſque pleniſſimæ. Quis tranquillo animo eſſe poſſit cum de bonis vitæ neceſſarijs, nequeat vel ad horam ſecuritatem ſibi promittere, circunſeptus tot minitantibus legibus, quarum pericula vitare non poteſt, niſi impius eſſe velit? quantum hic loci calumnijs conceditur? quãtæ vires ſubminiſtrantur inuidiæ? quantæ occaſiones iniquitati porrigũtur? Si quis iuuerit, aut celauerit reconciliantem, reconciliatum, abſoluentem, abſolutum, procurantem, cõſulentem, diſſuadentẽ, aut huiuſmodi: reus eſt (inquit lex) ingentis flagitij, pu-

niendus amiſſione bonorum omnium, atque etiam libertatis. Nihil dico de re. conſidera ſolum, quantum pateant Catholici his legibus iniuſtitiæ. Si q̃s aliquẽ ex prædictis, domo forſan vel inſcius reciperet, & alter ſcientem feciſſe argueret, qua ſe hic ratione defederet? aut quo patrocinio innocentiam tueretur ſuam? Si quis alicui diſſuaderet Caluiniſimum, nulla prorſus facta Romani Pontificis mẽtione: quo modo conſtabit, iſtum læſæ maieſtatis reum non eſſe, hoc eſt non ea intentione diſſuaſiſſe, vt alter, reiectis Caluini placitis, Romano ſe Pontifici, & eccleſiæ ſubmittat? Immo (inquis) euitari facile periculum poſſet, ſi iſte aperte Puritaniſmũ, Anabaptiſmum, Arianiſmum, aut etiam atheiſmum perſuaderet. Credo equidẽ: nec ſane abhorret a probabili coniectura, particalum illam in iſtarum ſimiliumque hæroſeon patrociniũ, fuiſſe a ſcriptore tã diligenter appoſitam. O miſeram conditionem noſtrorum temporum.

Ex lege 21. Præcedẽti.

Securius in Anglia cuius hæreſi quàm fidei Catholicæ fauere.

Atque hæc de calumnia: quid vero de legum iſtarum iniquitate dicẽdum eſſet, qua pater filium, maritus vxorem, fratet

Iniquitas legum Anglicarũ in Catholicos

fratrem, pœnitens sacerdotem, seruus dominum, ob religionem Catholicam, qua nati, qua educati, qua instituti sumus, quamque ceteri principes amplexantur, & defendunt, accusare in Anglia, tanquã de crimine scelerato, tenentur. quorum profecto simile nulla retro transa[illegible] tempora, nulla patrum repetita memo[illegible], nulla priorum sæculorũ antiquitas vi[illegible]unt? Solùm hæ sunt nostrorum tempo[illegible] au ditæ vertigines, locorum nouitates, humanæ mentis flexibiles voluntates, carnis, & sanguinis vanissimæ cogitationes, quibus homines, incommutabilem Christi veritatem, commutare suis placitis, pro ratione suorum commodorũ attentant.

Leges capitales in Catholicos Anglos. Sed videamus adhuc seueriores leges hoc est, capitales, quas supra sanguinarias ea ratione appellauerim, quod sanguini insidientur, vitamque ipsam oppugnent. In quibus illud primum animaduersione non est indignum, omnes de sola religione esse, & tamen non solum pœnam capitis inferre, verum etiam læsæ maiestatis, quæ est omniũ grauissima, & odiosissima, quippe quæ flagitiosissimo debetur scele-

ti,

ti, quod est, proditionis. Hoc autem ideo ab aduersarijs nostris est factum, ne mors Catholicorum, martyrium videretur, sed infamia potius scelerati flagitij, apud vulgus ignarum traduceretur. Etiam vt principi facilius persuaderetur, religionē Catholicam, sceptro suo infestam esse, & regnandi securitati male securam. Quo semel confirmato principio, non erat difficile, quas vellet, in orthodoxos leges elicere, cum tamen illa abhorreret ingenio ab huiusmodi violentia, & sanguinis effusione. sed nunc ad leges ipsas accedo, quarum prima sic exoritur.

Quicunque dixerit, scripserit, affirmauerit, vel ullo modo etiam per cifras significauerit, vel etiam rogatus, confessus fuerit, Pontificem Romanum esse caput Ecclesiæ Anglicanæ, vel vllam habere ibi in causis ecclesiasticis auctoritatem: reus læsæ maiestatis existimabitur, & eadem prorsus pæna plectetur qua reipublicæ proditores plecti solent. *1. Confitētes Pontificis auctoritatem.*

Qui ad Pontificem Romanum vlla de causa appellauerit, & bullas, aut alia instrumenta ab illo obtinuerit, & in Angliā *2. Appellātes ad Pontificem.*

inuer-

inuexerit: eidem læsæ maiestatis pœnæ subiacebit.

3. Importãtes res benedictas a Papa. Si quis Agnos Dei (vt vocant,) rosaria, grana benedicta, medalias, crucifixos, aut quam cunque rem aliam à Pontifice Romano benedictam, in Angliam importauerit, criminis læsæ maiestatis reus erit.

4. Recusantes iurare. Cuicumque infra dignitatẽ Baronis cõstituto, ter oblatum fuerit iuramentum, seu abiuratio cõtra Pontificis Romani auctoritatem, & pro suprema potestate Reginæ in causis ecclesiasticis, & si ille tertio iurare detrectet: eandem pœnã læsæ maiestatis sustinebit.

5 Fatentes reginã hæreticam, aut schismaticam. Qui vllo modo dixerit, scripserit, significauerit, vel rogatus confessus fuerit, Reginam Angliæ hæreticam esse, aut schismaticã: eidem pœnæ læsæ maiestatis erit obnoxius.

6. Reconciliantes. Si quis aliquẽ Ecclesiæ Romanæ vnitati, & communioni reconciliauerit, eandẽ pœnam læsæ maiestatis patietur.

7. Reconciliati. Quicumque fuerit ab aliquo, sciens & volens, ad eandem vnitatem & communionem reconciliatus: eandem pœnam sustinebit.

Qui

Qui prouocauit alicuius reconciliationem ad illam vnitatē, & communionem eiusdem pœnæ reus erit. *8. Procurātes recōciliationem.*

Qui tantum consuluerit alicui, vt ad illam vnitatem & communionem reconcilietur, etiamsi non procuret, eadem nihilominus plectetur pœna. *9. Consiliū dantes ad reconciliationem.*

Si quis alicui persuaserit, vt Pontifici Romano, in causis ecclesiasticis obediat: eodem crimine læsæ maiestatis condemnabitur. *10. Persuadētes obedire Papæ.*

Si quis permiserit sibi persuaderi, vt sic obediat: eiusdem ciminis reus censebitur. *11. Permittentes sibi persuaderi.*

Si quis procurauerit, vel consilium dederi vt alicui sic persuadeatur, eandem pœnam læsæ maiestatis subibit. *12. Procurātes & cōsulentes ꝑsuaderi.*

Siquis promiserit (pro futuro tempore) se aliquam obedientiam Romano Pōtifici in causis ecclesiasticis præstiturum: eandē læsæ maiestatis pænam sustinebit. *13. Promittentes obedientiam.*

Si sacerdos aliquem ex Reginæ subditis absoluerit: crimen læsæ maiestatis censebitur. *14. Absoluentes.*

Si quis habeat auctoritatem absoluendi in Anglia, licet nullum actu absoluerit: *15. Habentes auctoritatē absoluendi.*

incur

incurrit tame nlæsæ maiestatis crimen.

16. Præfese rentes auctoritatem absoluēdi. Si quis præseferat habere huiusmodi auctoritatem absoluendi, etiam si non habeat: læsæ maiestatis reus exstimabitur.

17. Permittētes se absolui. Si quis sciens ab altero absoluatur, siue ipse petierit absolutionem illam, siue absolui se permiserit non petentem: eandem pœnam læsæ maiestatis sustinebit.

18. Procurantes absolui. Si quis procurauerit vt aliquis absoluatur: eidem pœnæ fiet obnoxius.

19. Consulentes absolui. Si quis consilium dederit, vt quis absoluatur, licet non procurauerit: eandem pœnam sustinebit.

20. Procurantes & consulētes absoluere. Si quis vel procurauerit vel consuluerit, vt quis absoluat, licet non vt aliquis in particulari absoluatnr: eidem pœnæ subiacebit.

21 Dissuadentes religionē Caluinianam. Si quis dissuaserit alicui religionem illam, quæ nunc publice in Anglia tenetur, vel procurauerit vt dissuadetur, ea intentione, vt ille cui dissuadetur, ad obedientiam Romani Pontificis, & Romanæ fidei trahatur: reus erit etiā criminis læsæ maiestatis, & eadem pœna plectetur, quæ illi crimini debetur, quæ quidem pœna huiusmodi est.

Pri-

Primum vt cōdemnatus, terraque protractus ad locum supplicij, in maiorē cruciatum semistrangaletur laqueo: deinde, vt redeunti ad se, amputentur virilia, & igne comburantur tunc, vt cultro aperiatur venter, & erutis ilijs, etiam cor, & viscera spiranti adhuc, & reluctanti, manu carnificis euellantur, & in ignem iuxta positum proijciantur: deniq; vt elixus & in partes dissecatus, ad varias ciuitatis portas suspendatur. Bona autem sua & possessiones omnes ad fiscum transeant, nec eorum quicquam ad vxorem, liberos, aut consanguineos descendat, sed vt ipsi præterea, huius vnius ob causam, æterna notentur ignominia, & omnis mortui posteritas degradetur sanguine

Pęna eorū qui condēnantur læsa maiestatis, ob religionem Catholicam.

Sunt ne hæc serua satis? sunt ne satis aspera (mi Gerarde) in auitæ, paternæq; religionis professores? & tamen ministri nostri, nouatores isti nostri, euangelicæ doctrinæ buccinatores nostri, ex christianæ (si Deo placet) mansuetudinis imitatores, clamant in dies è suggestis, libris scriptis peringeminant, sermone quotidiano magistratus, & principis auribus inculcant:

Iniquitas mira ministrorū Anglorum.

culcant: nimiam eſſe lenitatem, periculoſam eſſe clementiam, culpandam, & nō ferendam totius regiminis in catholicos tolerantiam. Sed vide præcipitatam hominum inuidorū & furioſorum amentiā.

Eſt ne vllum ſcelus, aut flagitiū, quod acerbioribus poſſit coerceri pœnis, quā eis quas deſcripſi? eſt ne vllum genus facinoroſorum hominum, quod pluribus poſſit ſepiri legibus, includi pœnis, patere periculis, exponi damnis, quàm Catholici in Anglia his legibus exponuntur? & quid tandem deliquerunt iſti? aut quodnam crimē eſt fides auorum, & patrum noſtrorū? Aduerſarij aliquando communionis noſtræ, nunc arrepta fide Caluini, Lutheri proiecta, noſtraque contempta, dominos ſe noſtros conſtituerunt, & ſedibus expulſos, omni nos dignitate & loco mouerūt. Non quærimur: fruantur liberrimè. At quid vlterius progrediuntur miſelli? cur animas etiam noſtras expetunt? quare ſæuiunt in ſanguinem? cur non exaturantur niſi morte, vel extrema calamitate noſtra? ſi de fide ſolum decertatur, ſunt aliæ ſectulæ non minus Caluino, quam nos inimicæ:

micæ:& tamen vtuntur perbeneuolis his ministris. Si aliud autem subobscurè lateat,& si Verres legem repetundarum timeat:liberamus eos hac molestia,securitatem facimus, cedimus iure nostro.Tantum petimus, ne exitio nobis sit, & odij causa sempiterni, quod aliquando patria fuerimus potiti: nisi enim hoc ipsum fuisset,ipsi iam nullā rempublicam haberent.

Atque hæc de legibus:quarum prætextu quantum in nos possunt aduersarij, tu vides:quantum autem volunt,res ipsa demonstrat,cum hac asperitate minime contenti,duriora, & acerbiora quotidie deposcunt. Et tamen equidē non arbitror,tam durum esse posse,aut ferreum cuiusquam hominis christiani pectus, (si humanitatis sensum cum fide non exuisset) quin ijs quæ nostri patiuntur,commoueatur.

Neque enim fingi potest quicquam, in vllo fere genere calamitatis luctuosum, quod in dies non perferant: neque cogitari aliquid,in vlla conditione hominum, acerbum, quod in dies non sustineāt.Verissime possunt cum Apostolo dicere:*in tribulationibus, in necessitatibus,in angustijs,in*

Conditio Catholicorum in Anglia.

2.Cor 6.

stijs, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus. Et cum eodem Christi militie alio
2.Cor. 11. in loco. *Periculis in ciuitate periculis in solitudine, periculis in mari periculis in falsis fratribus, in labore & ærumna.* Immo illud etiã licebit addere quod addit Apostolus: *in mortibus frequenter.* Denique neq; illud ab eis alie-
Hebr. 11. nũ est. *Ludibria & verbera experti, insuper & vincula carceres, distinti sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt.* Postremo
1. Cor. 4. & illud proprijssime conuenit: *spectaculum facti sumus mundo, & angelis, & hominibus. Maledicimur, & benedicimus: persecutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus: tamquam purgamenta huius mundi facti sumus, omnium peripsema vsque adhuc.*

Vt autem hæc omnia manifestius appereant, non erit forsan alienum à proposito, si partiuiatim adhuc magis singula quæque oratione perlustrauero,

Extremũ supplicij Catholicorum. Ac primum de supplicio quidem extremo, nemini opinor esse posse dubium, quot, & quales viri acerbissimæ morti propter religionem sint traditi, hoc est, strangulati, exenterati, dessecati, elixi, & per aera dispersi: quibus etsi (ad maiorem contumeliã)

tumeliam) maiestatis crimen, aduersarij affixerint: tamen res in manifesto est, nec ipsis etiam diffitentibus, solam religionē in causa fuisse necis.

Non loquor hic de illa sanctissima multitudine præsulum, Doctorum, Sacerdotū, aliorumque Christi confessorum, quos vel carcer squalore confecerit, vel mærore, aut inedia consumsperit, quorum causas solius Christi tribunali deferimus: tantum de illis sermonem facio, qui publice & vniuersorum in oculis, veritati testimonium suo sanguine dederunt. Qui præter ipsos supplicij cruciatus, & illam communem contumeliam, qua non vt Catholici, sed vt reipublicæ proditores, (opinione vulgi) moriuntur, habent etiam (vt plurimum) hoc honoris & meriti, post mortē adiectum, vt disseminatis libellis infamentur, proiecta in mores, aut doctrinam, insigni aliqua ementita calumnia.

Sic nuperrime cum Euerardum Hansium pium, & zelosum Christi presbyterum, patibulo publico suspendissent, veriti ne quisquam innocentis forsan martyrio commoueretur, nescio quæ errorum *Infamatio post mortē.*

& paradoxorum monſtra, duobus cōtrarijs impreſſi libris, & alterum altero impugnantibus, homini mortuo attribuerint.

Paradoxa Hanſio falſo attributa.

Quale eſt illud: *Pontificem Romanum non poſſe peccare* cum Hanſius, errare ſolum non poſſe dixerat, expreſſe de fidei doctrina vniuerſæ Eccleſiæ proponenda loquens. Item illud: *nullum principem (excepto Romano Pontifice) Primatū vllum, ſuis in Dominijs tenere.* Cum ille ſolum de primatu Eccleſiæ Catholicæ, in cauſis Eccleſiaſticis affirmaret. Item illud. *nullam proditionem contra Reginam Angliæ, peccatum eſſe.* Cum ille iam morti proximus, iterum atque iterum repetitis verbis apud turbam aſſereret, ſe non de omni proditione, ſed de illa ſola locutum, ob quam immerito moriebatur, & quam aduerſarij iniquiſſime proditionem appellabant, cum vere nō eſſet aliud, quam fidei Catholicæ neceſſaria confeſſio. Iam enim ex ſuperiori legum catalogo manifeſtum eſt, quam multa noſtræ fidei capita ad læſæ maieſtatis crimen attraxerint.

Fidei capita facta læſæ maieſtatis crimina.

Hoc ergo aduerſarij noſtri, ab antiquorum perſecutorū improbitatē adiungunt,

vt ne cauſam quidē ipſam martyrij (quā tamen illi fatebantur) patefaciant. Quamquam ſane, huius etiam iniquitatis nonnulla ſemina, primis illis temporibus à cacodæmone ſint iacta, cum Paulus tanquā *Peſtifer & ſeditioſus*, Chriſtus aūt Saluator, *Vt plebē ſubuertens, & Cæſari prohibens tributa*, traducti ſunt iniuſtiſſima calumnia. *Act. 24.* *Luc 24* *Magna ſeritas.*

Nunc vero quantis opprobrijs, quibus vociferationibus, quot irriſionibus quam amaris ſalibus, quàm acerbis & virulentis conuicijs, quo ſtrepitu frementium, atque maledicentium, hi noſtri martyres ſtrangulentur, & inſpenctantibus omnibus dilanientur: non eſt, opinor, operæ pretium deſcribere: res atrox eſt aſpectu, & narratu truculenta. O miſeros nos, qui in hæc tempora ſumus delapſi, vt in chriſtianos ob fidem chriſtianam exerceri tantam rabiem à chriſtianis cernamus.

Hæc de ſupplicijs: dicamus pauca, de præcedentibus ante mortem contumelijs; ſed res eſt infinita, paucis non poteſt explicari: nec enim ipſis Mauris, Getulis, Tartaris, Sarracenis, Turcis, aut quibuſcū que Chriſti coniuratis hoſtibus, tam eſſe *Contumeliaquas patiūtur Catholici.*

ludibrio Catholicos exiſtimo, quam ſunt iſtis nouis euangelicis, contemptus & omnis contumeliæ pleniſſimis. Si in ſacro faciendo ſacerdotem offendunt incredibile eſt, quam impie, & contumelioſe ſe gerant. Sacerdotem ipſum prius domi male mulctatum, educunt in publicum, & eiſdem prorſus veſtibus indutum, quibus ad altare ſteterat, per plateas, & villas circumagitant, inſpectantibus omnibus, irridentibus vniuerſis, nõnullis autem inſpuẽtibus, plurimis vero conuiciantibus, & ſingulis fere Chriſti ſeruo iniuriam aliquam particularem inferentibus. Inde condunt in carcerem, ferris ligant, compedibus onerant: ſi videtur, torturæ ſubijciunt: ſin minus, verbere conuinciorum omnium diuexatum, protrahunt ad iudicium, & ibi ſimul cum omnibus ad Miſſam eius præſentibus, condemnant ad carceres & ad ſolutionem illarum pecuniarum, quas ſupra ſoluendas ob hoc auditæ Miſſæ flagitium demonſtraui.

Poſtea vero ſi commodum quouiſmodo ſuis rebus exiſtimant, hominem perimere: interrogant de quibuſdam præce-
dentium

dentium legũ capitaliũ articulis, quæstiones ponunt captiosas, & subtiles, vrgent vt directe, & perspicue respondeat. Quid plura? facile eliciunt quod rei sufficiat: *Im promptu enim baculus, quo cedas canem.*

Atque hoc loco, quoniam de carceribus facta est mentio, & tu id litteris nominatim requiris: adijciam etiam nonnulla de carceribus. Quorum illud erit primum, omnes esse refertissimos catholicis, ita vt vix sit latronibus locus. Multi recẽter exædificati non sufficiunt: turris Londinensis, proditoribus assueta, nunc abundat sacerdotibus: immo Briduelo nostro, meretricibus proprio, & scortis infami, non deest sua pars. Nuper enim virgo quædam generosa, & tenera, ob fidei confessionem paulo constantiorem, fuit in eum locum à Superintendente Londinensi protrusa.

De carceribus narratio.

Hæc domus Tonsoria dicitur.

De internis inclusiorum necessitatibus, & angustijs nihil audeo affirmare, ne afflictis concitem querela mea maiorem afflictionem. Illud tamen commune est, prohiberi amicorum aditu, excludi sermonis, & litterarum commercio, aduen-

tantium fieri obſeruationem, ne quis illis poſſit, aut eleemoſynas largiri, aut alia pietatis opera, ſine periculo præſtare. Narrantur autẽ & duriora multo, maxime inergaſtulis Eboracenſi, & Hultonenſi, circa victus rationem. Sed quia de cuſtodum peculiari quadam proteruia proficiſci illa poſſunt: non attingam his litteris tamquam communia.

De carcere Lanſonenſi. Illud tamen de Lanſonẽſi carcere Cornubienſis prouinciæ, & certum eſt, & indignum. Cum enim ſex, opinor, aut octo, in eandem ſpeluncam compingerẽtur, licet perhoneſtæ conditionis eſſent, magnaque ex parte, generoſis è familijs: cibus tamen nec dabatur, nec permittebatur niſi putidus, & oſtiatim emendicatus, nec vſus aquæ præterquam corruptæ. Seceſſus vero non alius ad corporum neceſſitates, quam illa ipſa, in qua diſcumbebãt, area. *Mira inhumanitas.* Sed illud ex omnibus caput eſt, quod cum iſti tandem de hac inhumana ſæuitia cæpiſſent queri, minatus eſt vlterius ergaſtularius, ad equorum præſepia colligatos, ſe inſtar iumentorum deinceps pauiturum. Denique tamen, amicorum

affi-

assiduitate & industria factum est, vt ab hoc carcere ad Londinensem, milliaribus plus minus ducẽtis, custodia publica trãs mitterentur. Cuius quidem peregrinationis, hæc erat ceremonia.

Imponebantur equis cum macris, tum miseris: sine freno, sine calcare, cæterove apparatu equestri: equi longa serie alter ad caudam alterius subnectebãtur. Equitãtibus, pedes sub equorum pectore, brachia à tergo reuinciebantur. Cum ad vrbes, & oppida appropinquabatur, erat qui præcurreret renunciaturus incolis, aduentare papistas, hostes Euangelij, & inimicos reipublicæ. Qua voce populus excitatus, & gregatim ædibus effusus in plateas, excipiebant aduentantes quibus poterant contumelijs.

Mod° quo ducuntur Catholici captiui in Anglia.

Simili plane pompa, ad opprobrium, & omne genus ludibrij composita, duxerunt nuper per ciuitatem Londinensem duodecim viros orthodoxæ fidei, quorũ erant quinque presbyteri, reliqui conditionis bonæ & fortunæ. Horum illud erat crimen, quod in eadem domo cum Edmundo Campiano Societatis Iesu, viro

Edmũdus Cãpianus societatis Iesu i triũpho ductus.

doctissimo, & innocentissimo, orantes & sacra Catholica facientes, sint inuenti. Cui tanquam seditioso, ob æquissimā suæ fidei ministris oblatam disputando defensionem, aduersarij volebant infamiam cōcitare, in eumque finem, spaciosam chartam maiusculis litteris odiosissime descriptam, in illo triumpho gestare capite cōpulerunt. Quod ille non aliter tulisse dicitur, quam Christus suæ crucis inscriptionem pertulit, pacate, modestissime, & animo læto, vultuque sereno.

Tormenta quæ Catholicis dātur in turri Lōdinensi. Causa lenes tortura.

Tandem cum peracta tragœdia in arcem Londinensem peruenissent, sicut reliquis antea Dei seruis, maxime vero sacerdotibus fecerant; ita nunc Campiano cruciatus, & tormenta crudelissima subiecerunt, quibus elicere volebant, quibus in locis commoratus fuisset, quorum in ædibus hospitio receptus, quorum beneficio, & liberalitate sustentatus, ad quos diuertisset, apud quos sacra, & diuina peregisset, quibus consilia sua communicasset, quorū opera, & industria fuisset vsus, & vt verbo dicam, quinam per Angliam catholicæ fauerent religioni, & quinam

animis

animis Caluinismo repugnarent. O gran dia piacula, de quorum vel sola suspicio ne, homines liberi exerceantur tã ex qui sita quæstione.

Quando hoc vspiam factitatum prius est? In qua vnquam Scythia, vel relatu auditũ, vt homines ingenui, litterati, libe raliter instituti, sacris functionibus pres-byterij dicati, more seruorum in catasta distendantur, doloribus diris & cruciati bus distorqueantur, ob solam conscientiã religionis auitæ, nisi ad pœnam velint pro dere suæ fidei participes, quod iure gen tium, & naturæ officio, & communi hone state, omnique religione prohibentur facere? Est ne hæc torturæ iustissima cau sa? est ne hæc satis efficax ad quæstionem ratio? præsertim tam immanem, tam cru delem, tam seruilem de liberis? hoc ne vnquam egerunt orthodoxi vel in perdi tissimos, aut in peruersissimos hæreticos?

Certe si nihil aliud esset, quod virum oculatum, & attentum de fraude hæresi- admoneret, & de latente sub hypocrisi perditissima nequitia; si opinionum noui-tas, opinantium contrarietas, pronuncia-

Hæresis in initio dissi mulatio.

torum

torum in constantia, viuendi licentia, nihil quicquam proloquerentur: tamen, hoc vnum satis vniuersam dissimulationis machinam retegeret, quòd ipsi, qui tam recenter humanitatem omnē professi sunt, & qui ecclesiam Christi Catholicam, ob æquissimam disciplinam, legibus iustissimis & antiquissimis descriptam, tam atrociter insectari sunt, nunc tantam sæuitiam in rebus suo pondere leuissimis adhibeāt, quantam vix barbari in atrocissimis exerceant.

Parcat dolori meo, si cui asperius hoc videbor dixisse. Irascor enim, non tam hominibus qui ista perpetrarunt, quibus veniam à Deo meis precibus deposco, quam hæresi, quæ viros natura non crudeles, immo satis ad lenitatē, & mansuetudinem propensos, in tantam abegit, non dicam feritatem, ne offendam, sed asperam profectò iracundiam in suos, vt nec patriæ propinquitate, nec integritate vitæ, nec elegantia litterarum, nec ætatis flore, nec libertatis iure, nec sacerdotij priuilegio, nec verborum de precatione, nec lachrymarum copia, in viris innocen

tibus

tibus commouerentur, nec ab inferenda vi extrema & immani retardarentur. Deum optimum Maximum, & potentissimum ob testor, vt hoc ingens peccatum illis non imputetur, sed potius inueniant in die Domini misericordiam qui in die suo, hoc est, humano, misericordiam nullam suis fratribus fecerunt. *Esa. 13. 1. Cor. 4.*

Mitto iam cætera, quæ hac in arce Londinensi perpetrantur, & tollerantur, quæ licet plurima, & grauissima sane sint, minus tamen nobis constare possunt, propter arctissimam custodiam, qua sermo ab externis, & omnis afflictorum eiulatio intercluditur. Immo non est mediocris aduersariorum in eo contentio, vt quæ clã inferuntur, non innotescant foris plagæ: sed tenebris potius, & caligine sepeliãtur, & densa carcerum occulantur cæcitate. Si autem erumpant aliquando, vel ipsis inuitis, & vox miserorum lugubris inaudiatur: offenduntur atrociter, & vel negant quod factum est, vel lepore quodam eleuant. *Arcta custodia castri Londinensis & asperitas eiusdem.*

Bis nuper Campianus Iesuita tortus est equuleo: quis aduersariorum non per nega-

negabat? Tandem tamen res innotuit, Campiano ipso in turba hominum hoc profitente: at ludus erat (inquiunt aduersarij) non serio, sed ioco fere torquebatur: eodem modo de alijs prius tortis luserant. Tam delectabile est, facetis hominibus de miserorũ cruciatibus iocos facere.

Sed habent adhuc aliud huic castro perfamiliare stratagema: vt affingant nimirum incluso quod placuerit, & inde ad infamiam foras disseminent, aliorumque in Catholicorum fraudes. Res late patet, & abundat exemplis, sed breuitatem secuti, vnum solum, aut alterum apponemus.

Aduersariorum cõsuetudo mentiẽdi.

Campianus captus & tormentis agitatus, confessus dicebatur quæcunque postulauerant, præsertim apud quos, & quibus in locis fuisset. Addebatur etiam ad mendacij plenitudinem, sponsionem nescio quã recantationis ab illo fuisse factã. Sed hoc nemini probabile videbatur: illud autem nonnullis reddebatur subdubium ex ingenti aduersariorum asseueratione. Multi enim viri generosi & nobiles suis ædibus Londinum euocati, vrgebantur Campiana confessione, cum ille tamen

men

men (vt de inceps apparuit) ne vnum quidem verbum cruciatibus concessisset.

Simile huius est, quod eiusdem castri præfectus affirmauit apud publicum iudicij consessum (quo cæteros exemplo in fraudem induceret) nullos esse suæ custodiæ subiectos Catholicos, qui ecclesiam aduersariorum adire recusarent, cum tamen constaret omnibus, eosdem quos ille signabat, non nisi compulsos, & vi tractos, concionibus quibusdam affuisse, qui bus tamen semper, & aperte resistebant, & concionatorem a conuicijs ad argumenta deposcebant, idque præsente præfecto, & graues sæpe conpedes iracunde minitante. Denique quot, & quanta, hoc inclusi carcere, in omni genere pressuræ sustineant, difficile est scribendo differere, illi tamen ex parte loquuntur, qui præsentes aliquando rei interfuerunt, e quorum fidissima relatione, hoc vnum, coniecturæ causa de reliquis, ascribam. *Apud comitia, aut la publica Lōdinensi.*

Iuuenis erat loco bono prognatus, & litterarum in studijs non leuiter versatus, (Doctissimo enim viro Harpesfeldo, qui Christi causa mortuus est in carcere, præ- *Coperus dicebatur.*

cepto-

ceptore & domino fuerat usus:) hic reli gionis & studij causa, iter in has partes de signauerat. Ad quod accinctus iam, collecta quam habuerat vel pecunia, vel supellectili, ad ipsum portum transfretandi causa properabat. Sed re, nescio quo casu, diuulgata, comprehensus est a magistratu, & Londinum remissus: vbi primum spoliatus bonis vniuersis, & coniectus in arcem Londinensem, seruabatur arctissime, in ea parte carceris, quæ turris Becheama dicitur, excluso quidem omni solatio humano, excepto solo lectulo, qui ægre permittebatur, ab amicis transmisso. Post aliquod deinde tempus, iuuenis ætate non robustus, liberoque cœlo, & flamini assuetus, partim inedia, & frigoris asperitate, partim etiam squallore loci, & auræ corruptela, in capitis quandam perturbationem, aut vertiginem videbatur incidisse. Qua re præfecto castri renunciata mirabilem adhibuit morbo medicinam. Iussit enim auferri lectulum, vt humo nuda discũberet, ad sanitatẽ recuperandã. Quid multa? breui mortuus est inuentus, frigoris & inediæ cõsumptus viribus cuius rei,

Turris Becheama.

Inaudita medicina.

illud

illud extitit publicum teſtimonium, quòd cum çalilas ei ad ſepulturam detraherent, caro frigore putrefacta, adhæſit caligis: & oſſibus auulſa, decidebat in fruſtra: miſerabile ſpectaculum inhumanæ eiuſdem feritatis & ſæuitiæ. Viuunt tamen qui hoc oculis viderunt, & nominari a me poſsēt, niſi illis eſſet periculoſum.

Et quoniam de hoc genere ſermonem cæpi, ero ꝑmiſſo meo liberalior, & vnū aliud adijciam, vt videas quam abundem copia, ſi vellem ea in his exemplis vti. Iuuenis quidam ſuperiori non diſſimilis, Catholici confeſſoris filius, frequentabat domum nobilis, & generoſæ matronæ, cuius filius matri contrarius, Caluino plenus, fu rebat animo, quòd huius auxilio in domo materna fieri non raro Catholica ſacra ſuſpicabatur. Cum ergo quodam tempore, hunc obuium in platea Londinenſi haberet: exclamauit voce perquam fera, proditorem, heu capite proditorem (hoc enim nomine nos appellant ad odiū, & hac nos afficiunt iniuſtiſſima ingnominia). Ciues audito hoc verbo, exiliunt officinis, homini manus inijciunt, & ad iudicum proxi-

SHYRODVS.

Filius Martinus, mater domina Tragonia dicebatur.

mum tribunal abripiunt. Vbi cum veniſſent, vociferator nihil habuit quod accuſaret, nihil quod obijceret præter ſolam ſuſpitionem religionis catholicæ (neq; enim de facto valebat conuincere). Iudices tamen, hominē non dimittebant, quia odioſiſſima eſt accuſatio religionis, & adiuuanda iudicum ipſorum interrogationibus, ſi quando accuſatori deſit quod opponat. Interrogant ergo de fidei capitibus, quid crederet, quid ve ſentiret: tādem argumētando extorquent, illum ſentire Pontificis Romani ſummam eſſe debere auctoritatem, in rebus etiā Angliæ Eccleſiaſticis.

Ad caſtrum ergo Londinenſe tranſmittitur, & in abditiſſimam ſpecum, iuxta locum tormentorum, reconditur. Interim cubiculum diripitur, quod habebat in ciuitate, & diſtrahitur quicquid erat bonorum, ſimul etiam nonaginta plus minus aurei, qui alieni fuerant, & pauperrimo, afflictiſſimoque patri debebantur, in reliquorum ſocietatem abripiebantur. Ille in carcere tormentis exercebatur, vt indicaret quibus locis, audiuiſſet Miſſas (nam ipſe ſacra facere non poterat, cum adhuc

eſſet laicus.) Poſt maxima tormenta in-gēti animi magnitudine tolerata (ſic enim fatebatur quidam qui interfuit aduerſa-rius,) protrudebatur in antrum perobſcu-rum,& atrum,ſine lumine,ſine lectulo,ſi-ne veſte neceſſaria.De victu autem licet facile conijcere, cum nulla pars ſuorum bonorum ad vitæ ſuſtentationem permit-teretur. Immo quod horret certe animus referre, cum vir quidam pijſſimus, fama huius extremæ calamitatis permotus, pe-cunias quaſdam dono miſiſſet, & mediā-te quodam incluſo, particulari huius cu-ſtodi tradiſſet, (habet enim quiſque parti-cularem in hoc caſtro cuſtodem) cuſtos acceptam pecuniā poſtridie retulit, affir-mans præfectum caſtri nolle hunc miſe-rum huius eleemoſynæ frui beneficio.Ro-gatus tamē vehementiſſime vt aliquid in illus opem expenderet, negauit ſe omni-no poſſe, exceptis ſolum duodecim circi-ter aſſibus, ad ſtramen comparandum, in quo diſcumberet, tam infenſus erat pau-perculo præfectus.

Hic erat Roperus gener Thomæ Mori.

Hoc eſt ſex denarius Anglicanis.

Denique poſt ſex, opinor,menſes hoc acerbiſſimo martyrij genere tranſactos

protractum in publicum suspendunt laqueo, & deinde reuiuiscentē affligunt cæteris cruciatibus, qui reipublicæ proditoribus infligi solent: & longe maiori truculentia quam cæteros. Sunt namque aduersarij immitiores in nos quam in quoduis genus facinorosorū hominum. Illis enim, si hac eadem morte mulctādi sunt, vel largiuntur ex misericordia, vt suspendio expirent, priusquam detruncentur, vel certe ex præcepto legis præstant, vt semimortui saltem sint, ad retundendos sequētiū tormentorum dolores. At orthodoxos postquam suspenderint, magna furoris contētione nitūtur, vt abscisso statim capistro, viuos, & viuaces, & integris plane sēsibus, ad cruciatus reliquos perducant, quod tam impigre nonnunquam, dextreque perficiunt: vt plerunque non solum persentiāt acutissime, verum etiā articulatim, & distinctè loquantur post eruta sibi ilia, & cum iam ipsum etiam cor, carnificis digitis palpatur abripiendum.

Protestantiū in Catholicos morientes immisericordia.

Neque hoc cruentum spectaculū quicquam immittit aduersarijs misericordiæ, sed ridētes ludunt, & morituris insultant, præser-

præſertim ſi quis dolore victus gemitum ediderit (quod rariſſime tamen fit) ita quidam eorum concionator non mediocris, libro quodam impreſſo colligit, noſtros vere martyres non eſſe, quia vnus eorum (vt affirmat ipſe) in his cruciatibus eiulatum quendam edidit tanquam infernalis canis, vt ipſiſſimis illius verbis vtar. O ſententiam concionatore dignam. O nouam, noui Euangelij charitatem. Quis vnquam prædo gladiatorius, huiuſmodi vocem nō erubuit proferre? Quis vnquam ſicarius, mentem tam immitem, & barbaram demonſtrauit? *Fulcus.*

Sed profecto videntur iſti ab humano plane ſenſu degeneraſſe, & neſcio quæ viſcera feritatis induiſſe, obliti penitus illius ſententiæ: *Iudicium ſine miſericordia illi, qui non fecit miſericordiam.* Et maxime illius: *Cor durum male habebit in nouiſſimo.* Hoc non ſolum ex eis quæ diximus perſpicitur, verum etiam ex infinitis alijs, quæ nunc a me perſequenda non ſunt, ne longior ſim quam libellus patiatur. Quædam tamen ad exempli rationem annotabo, quæ rem clariſſimam, & manifeſtam reddant. *Iacob. 2.* *Eccleſ. 3.*

Truitus Roberti, Tiruiti equitis filius. Adolescens quidam magnæ, & honorificæ familiæ, vocatus in crimen auditæ Missæ, quæ sororis in nuptijs dicebatur celebrata, fugerat quidē e domo paterna, & Londini se abdiderat superiori anno. Vbi ex labore fugæ, & æstatis (opinor) intemperie, in grauem febrim incidit. Quod vbi cognitum est aduersarijs, accurrūt statim, euellere volunt ædibus, carceribus inserere, vt erat languidus & afflictus ægritudine. Res visa est inspicientibus cum inhumana, tum funesta: orant, obsecrant, vt hominis ægroti rationem habeant, nō addant afflictionem afflictissimo, vitam non effundant generosi, nobilis, & pulcherrimi adolescentis: securitatem offerunt, quātam velint, sistituros in iudicio, quàm primum conualuisset. Sed non recipitur. Adsunt medici, qui affirmant, actum esse de salute, si loco moueatur ad carceris incommoda. Non curatur. Vi rapiunt hominem ad ergastulum: recludunt carcere: moritur biduō: sepeliunt, nihil habentes, vel pensi, vel scrupuli.

Dominus Dimmoc. Vir illustris & magnanimus, peculiari quadam dignitate armorum spectabilis,

&

& clariſſimi comitis Lincolnienſis gener
cum paralyſi membrorum vehementiſſi-
me nonnullis iam ab annis laboraſſet, ita
vt nec domum egredi, nec loco pedem ef
ferre poſſet, niſi ſeruorum manibus ſuble
uatus: accuſatur tandem de religione Ca-
tholica apud Superintēdentem illius pro-
uinciæ (eo enim vocantur nomine, qui an-
tiquorum epiſcopatum poſſeſſionibus in-
cubant) defertur vt auitæ fidei ſuſpectus,
& citatur in iudicium tanquam Catholi-
ciſmi manifeſte reus. At homo paralyti-
cus non comparuit: excuſat ſe tamen dili
genter per litteras, ſed non admittitur.
Accurrit domum Superintendens ipſe,
perluſtrat oculis hominis impotentiam,
ſed non mouetur. Comportari vult ad car
cerem: quid multa? nec ætas viri, nec con-
ditionis dignitas, nec generis amplitudo,
nec magnatum propinquitas, nec mem-
brorum paralyſis, ab ergaſtuli moleſtia li
berare poterant.

Quid ergo? breuiſſime his incommo-
dis moritur: Sed nec morientem dimittũt.
immo diuexant, & affligunt magis: adſunt
enim ægrotanti, adſunt confligenti cum

mortis doloribus, adsunt animam agenti, adsunt iam spiritum efflaturo, quiescere non sinunt, mori qua ratione cupiebat, nõ permittunt, (cupiebat autem, vniuersalis Ecclesiæ Christianæ cõsuetudine) sed obtrudũt se ministri, suasq; preculas ingerũt, quas ille sanus cõtẽnebat, ægrot⁹ clamore respuebat, iã mutus & semimortu⁹ vultu, signis, corporisq; gestu detestabatur. Quid hoc immitius, aut crudelius fingi potest?

Sed nec illud omittendum est, quod eodem tempore, eadem in ciuitate contigit. Fœmina enim generosa & iuuenis, impetrata prius venia, ad maritum religionis causa captium, officij, & visitandi gratia, carcerem est ingressa. Quo cognito, Superintendens, tamquam in laqueum incidisset suum, iubet etiam ipsam recludi custodia: qua vel inhumanitate mota, uel ꝑfidia territa, vel intẽperie loci læsa mulier, occupatur breui à agrauissimo morbo, & in manifestum vitæ periculum incidit. Cumque iam in horas expiratura videretur, coniux dolore percitus, vehementer obtestatur vt vel ad diem, extra carcerem collocari posset, & matronarũ

Inhumanitas magna

frui

frui auxilijs, ſed non impetrat.

Satis iam diu ſum in carceribus, (Gerarde) & multum in hoc genere videatur forſan ſubſtitiſſe oratio. At vbi ſim (quæſo,) libentius quam cum noſtris? quid dico noſtris? immo cum Chriſti Dei & Saluatoris amiciſſimis? quorum vita, lux noſtra, conſtantia, exemplum noſtrum, fortitudo, decus & honor noſter, mors denique, gloria noſtra? vnde, fateor, quod licet abſim corpore, ſpiritu tamen ſemper verſor cum illis, nec vnquam animo elabuntur meo. Antefero enim catenas eorum, præfero carceres, præpono contumelias, cuiuſuis Cræſi, vel opibus, vel diademati. Relinquerem tamen hos inclusos ad tempus, & egrederer ad eos, qui foris iactãtur, niſi admoneret me locus ipſe, vt priuſquam digrediar, mentionem facerẽ de quadam aduerſarij vel aſtutia, vel latebra, quam occaſione carcerum captat, & tuetur. Intelligo autem diſputationis illũ fucum, quam offerre captiuis videri vellet, liberis vero ne poſtulatus quidẽ cedit. Immo vero, nec incluſis ipſis, vlla æquabili cõditione, aut lege: Sic enĩ ſe res habet.

Diſputationis fucus quo vtuntur aduerſarij.

Viginti plus minus abhinc annis, postquam indicta causa nos expulissent aduersarij, & sedibus iam potirentur nostris, vt quod viribus occupassent, viderentur vulgo iustitia tenere, obtulerunt scriptionis certamen in controuersia: vocabant ad scribendum, quotquot erant nostrarum partium, vel re, vel opinione litterati, eam apponentes conditionem, vt qui scribendo superiores, ij etiã veritate firmiores haberentur.

Protestantes prouocãt Catholicos ad scribendũ & tamen eorum libros prohibent.

Arripiunt auidissime conditionem nostri, scribunt Anglice pro fide Catholica, viri doctissimi, exilij licet incommodis affecti, Sanderus, Hardingus, Feknamus, Alanus, Heskinus, Stapletonus, Marshallus, Dormannus, Rastalius & alij. Exponunt luculenter quid esset controuersiæ: quid rationis, auctoritatis, veritatis à nobis: quantum vero doli, falsi, ruinæ, ab aduesarijs.

Cum illi se læsos hoc artificio suo, & se re prostratos hoc aperto martis certamine viderent: excogitarunt aliud, rebus quidem perditis necessarium, licet exstimationi minus consultum refugium. Obtinue-

tinuerunt edictum regium atrox, & minacissimum in eos omnes, qui huiusmodi libros (quos ipsi prius postulauerant) haberent, legerent, reciperent, aut importarent. Exinde non est facile existimare, quanta sint nostri perpessi ob hos libros. Multi in carceres coniecti, nonnulli ad quæstionem rapti, alij iuramentis examinati, quidam non leuiter mulctati, plurimi in fugam acti, infinitæ domus de nocte quæsitæ, per lustratæ, & exagitatæ ob solam librorum horum vel tenuem suspitionem. Si quis liber inueniebatur, iusta erat materia atrocis accusationis: si quis peteret libro, ab aduersario responderi, grauis suspitio non boni subditi: si quis vel verbo librum defenderet: heu planũ indicium animi proditorij.

Persecutio ob libros catholicos.

Cum has in angustias redactos se nostri cernerent, vt causam dei, & vniuersalis Ecclesiæ, neque scripto possent, neque verbo tueri sine summis incõmodis atq; molestijs: fecerũt id quod viros bonos, & orthodoxos decebat: Corpora carceribus, manus vinculis, bona direptionibus, vitam etiam mortis periculis, pro rei na-

tæ oc-

tæ occaſionibus, ſubmittebant. Interim tamen, ne cauſæ diffidere, & Dei negotium ſilentio prodere viderentur: pacato, & tranquillo animo, collationes æquas cum aduerſarijs poſtulabant, & quāta poterāt ſubmiſſione, aut vehementia, magiſtratū omnem obteſtabantur, vt vel publica admitteretur de rebus religionis controuerſis diſputatio, vel priuata ſaltem æquis legibus, & conditionibus collatio.

Vehemens Catholicorū de obtinenda publica diſputatione contentio.

Multi domi, multi foris, hoc prece perurgebant, non nulli gratia contendebant, quidam qua licebat, auctoritate, premebant, plurimi rem alijs modis promouebant. Offerebant ſe noſtri, ſumma licet per incommoda, ſolo principis verbo nixos, ad hoc certamen, veritatis cauſa libētiſſime deſcenſuros, ea ſola ſpe, quod non nullas animas Chriſti ſanguine redēptas, & hæreſi contaminatas, diuina iuuante gratia, poſſe reuocari diſceptando confiderent. Aduerſarijs itaque libertatem omnē faciebant, vel domeſticis vtendi, vel aduocandi exteros, ad ſuæ cauſæ defenſionem: ſtatuendi diem, eligendi locum, mouendi quæſtiones, præſcribendi modum: deni-

denique incipien li,finiendi,quiduis agen di pro arbitrio suo, modo lex aliqua & ratio disceptandi seruaretur.

Sed quid tam multis tempus tero? aduersarius nihil horum volebat. Præuidebat enim non insipienter, actum esse de suis partibus, si aliquando publice collato marte decertaretur: refugebat ergo hanc publicam scholæ palæstram tamquam nimis illustre de sua fraude iudicium,secundum illud saluatoris, *Omnis qui male agit, odit lucem,& non venit ad lucem, vt non arguantur opera sua:qui autem facit veritatem,venit ad lucem, vt manifestentur opera eius, quia in Deo sunt facta.* *Timor protestatiū in causa sua.* *Ioan.* 3.

Tandem tamen, ne nihil agere viderentur aduersarij, duo præstant securitatis & existimationis causa.Primo enim,acerbiorem excitant in Catholicos omnes persecutionem, maxime verò in litteratiores, qui illis in hoc agone officere,posse disceptando crederentur. Itaque episcopum Lincolniensem, Abbatem Vvestmonasteriensem,reliquosque non paucos eruditionis solidæ, summæque grauitatis, atque virtutis antistites, Londino in castrū *In castellū de Vuisbiche.*

rustica-

rufticanum eijciunt, libris denudant, & omni adinuincem colloquio, præterquã in menfa, priuant: alios in alias tenebras fecernũt. Si q foris erãt alicuius nominis, ad ferreos carceris cancellos reuocant, vt vel fic omnibus filentium imponant.

Fraus miniftrorum in faciẽdo difputationis fuco.

Secundo, cum hæc ex animi fententia confeciffent, proripiunt magno filentio in carceres. Adoriuntur inexpectato Catholicos inclufos, vocant impigre ad difputandum de fide, ne tempore quidem ad cogitandum dato, nec vllo inuicẽ colloquio permiffo. Et ne alter alteri, vel effet adiumento, vel folatio, vel etiam teftimonio: fingulos (vt plurimum) feparatim aggrediuntur. Si quis noftrum, opponere conditionis iniquitatem, tempus petere ad meditationem, libros ad ftudium, colloquium fuorum ad inftructionem, cæteraque ad armaturam neceffaria cæpiffet: fi quis etiam adijciebat (quod adijciebant multi) deeffe iudicem ad ferendam fententiam, auditores idoneos ad præftãdum teftimonium. Notarios fidos ad excipienda argumenta: clamabant aduerfarij, detrectare nos pugnam, verborum la-

tebras quærere, & ſubterfugia. Qua importunitate commoti nonnulli,tradebant ſe quibuſcunque conditionibus, ſola cauſæ bonitate freti.

Sed quicquid demum afferrent noſtri, minimi referebat; vel enim ab aduerſarijs contumelioſe reijciebatur, vel odioſe in crimen maieſtatis trahebatur,vel ad plebem iniquiſſime peruertebatur. Horum exempla permulta quidem ſunt, ſed huic loco ſufficiant pauciſſima.

Exēpla varia cōferēdi ſeu potius calūniādi i miniſtris proteſtantiū CROVLEVS.

Cum nuper in Chriſti ſacerdotē,Hanſium,ſententiam mortis ob fidem tuliſſēt orthodoxam, cumque ipſe iam in carcere ſe præpararet ad ſupplicium:venit ad eum miniſter quidam, amoris quadā ſpecie,& vultu compoſito ad hypocriſim pietatis, ſed exitus declarauit fuiſſe plenū amaritudine,& omni dolo ad decipiendum.Cum enim couicianti, & læſæ maieſtatis crimē obijcienti,reſpondiſſet Chriſti martyr, ſe numquam in regiā peccaſſe maieſtatem, ſed tantum fidem profeſſum eſſe catholicam, quæ lædere non poteſt maieſtatem humanam, cum ſummopere maieſtati placeat diuinæ:cum hæc (inquam) & ſimilia

dixisset Hansius, adijciens præterea, se libentissime hanc mortem, subiturum, cum securus esset, se nihil vnquam in reginam commisisse sceleris, sed Deo potius illam pro officio commendasse, hocque crimē maiestatis, sibi attributum ab aduersarijs, nec esse reuera crimen, nec vllum apud Deum peccatum: iste bonus Euangelicus tamquam abundantem nactus calumniæ materiam, egressus carcere, diuulgauit in plebem, etiam libello scripto, & impresso, Hansium affirmasse, nullum crimen læsæ maiestatis apud Deum peccatum esse. Quod cum Hansius ad locum supplicij perductus, intellexisset, questus est publice de iniuria; mentem aperuit de sententia; & veniam petijt calumniatori de tam iniquo, & odioso mendacio.

Trippus et Crouleus ad dominū Thomā Pondum. Duo ministri collationis causa ingressi sunt carcerem ad generosum quendam aulicum, iam multis annis ob fidem captiuum: apud quem cum diu contumelijs rē triuissent, & hominem blasfemijs fatigassent, vt ipse per litteras conquestus est, nulla re vel stabilita, vel argumentis refutata: tandem ne ociosa esset omnis sermocinatio,

cinatio, inuitabat eos, ad aliquod certum principium constituendum, ex quo dein ceps ad cætera discutiẽda possent progredi. Hoc autem erat: An priuatus spiritus particularium hominum, vel publicus vniuersalis Ecclesiæ, iudicare debeat de sensu scripturarum? Ille enim, cum eos passim & perperam scripturam sacram citantes audiret, affirmabat non esse recurrendu m in his controuersijs, ad solam scripturæ lit teram, pro cuiusque priuati hominis arbitrio intellectam, (hoc enim modo hæreses omnes defenduntur) sed ad Ecclesiæ vniuersalis, saltem vetustissimæ, certissimũ iudicium, quæ Dei spiritu gubernata, verum & germanum scripturarum sensum proponit. Et quia ministri hoc fundamẽtum non admittebant, nec tamen refutabant, sed (vt solent) in angulos, & sinus, & flexus diuertebant: proposuit scripto (licet laicus, & in theologiã nõ admodũ versatus) sex firmas rationes suæ sententiæ, quibus à ministris responderi petebat, facultatẽ etiã postulans qua sibi liceret eorũ responsa (si vbi vel deuia, vel infirma viderẽtur) oratione vel calamo cõfutare.

Controuersia.

Necessariũ principiũ ad controuersias dirimendas.

Ministri

Miniſtri accepta chartula ad Superintē dentem properant Londinenſem:querũtur de hominis pertinacia,quod ipſis ſuadentibus, Caluinianus eſſe nollet, quod etiam ſcripto tueri ſe auderet. Superintē dens,vt eſt iracundus, & natura bilioſus, inflammatur atrociter:animo deſignat hominem ad pœnam: exturbat Londino in arctiorem cuſtodiam: cōdit in arcem deuiam, & obſcuram,vbi nec ſolis, nec luminis,nec hominum fruatur çonſpectu: ferris premit,& vt ſingula non recenſeam,affligit immenſa & incredibili calamitate.

In caſtellũ de ſtrateford.

Miniſtri ſecuri iam de aduerſario, edunt librum, & rationibus reſpondent ab illo propoſitis: cum in cæteris, tum in eo iniquiſſime agentes, quod ſtatum quæſtionis,& contrauerſiæ diſimulent, arguentes eum ſcripturas Eccleſiæ poſthabere,cum ille non de ſcripturarum iam cognitarum auctoritate, ſed vel de cognitione dubiarum, vel de obſcurarum intelligentia diſputaret.

VVALKERVS, Doctor theologus, & apud aduerſarios in dignitate poſitus,venerat quodam die, non leui pompa, & comitatu ad caſtrum

ſtrum quoddam diſputandi prætextu (libenter enim perſuadent hominibus, frequentia ſe noſtris largiri certamina) conuocat in aulam caſtri quotquot erant ob religionem incluſi, Iuuenes, Senes, Sacerdotes, Laicos: narrat ſe concertatum veniſſe, ſumit ſubſellia, ſedit cum ſuis. Et primo licet eſſent permulti numero, petit cuiuſque nomen & ſedem: ſi quis expeditè nō reſpondebat, exagitabat incredibili ferocia & bile. Deinde priuſquā cœpta eſſet diſputatio, q dā neſcio q d intulerat de ſcriptura q̄d ille negauerat: periraſcit̄ ſenex, & nullo mō admittit, hmōi q d in ſcripturis eſſe: affert̄ liber, clariſſimiſq; verbis recitat̄. Senex admouet perſpectilia, & legit: ſed alieno libro nō adhibet fidem, ſuū poſtulat, rident ſui, quid multis? re infecta diſceſſum eſt, & ſeniculus, cum nihil ſe proficere cerneret, ruinam imprecatus eſt tā caſtro, quàm incluſis omnibus, præſente, & audiente, & erubeſcente cuſtode carceris. An quicquam hoc ineptius dici poteſt? Et tamen Catholici ab iſto Hercule proſtrati dicebantur, cū reuera vix, vno argumento præter iurgia ſit vſus.

Ad caſtrū Egtis Mariæ.

Sic miris conuicijs exagitabat Cotamum presbyterum ꝙ cognomen ſine prenomine dediſſe.

EVLCVS ad caſtrũ vvisbichẽſe.

Eſt in aduerſarijs miniſter quidam opinione ſua magnus, aliorum vero, mediocris, lingua non imparatus, ſed ignorantia ſui præceps. Hic non ita multo ante, gloriam ſperans è contentione cum magnatibus, irrepſerat in expectatus in arcẽ, quà viri doctiſſimi, & grauiſſimi, religionis cauſa tenebantur incluſi, VVarſonus Epiſcopus, Fknamus Abbas, cæterique bono loco, & nomine prælati. Siſti iubet omnes ad ſuum conſpectum: veniſſe ſe ait, vt religionis capita cõtrouerſa conferret, annuit vt certamen aggrediantur. Illi, vt erant prudentes, cum viderent hominem nulla hoc auctoritate publica facere, aut certa lege conferendi, ſed temeritate quadam ſua ad honoris aucupium: facile contempſerunt iuuenis ſuperbiſſimi ridiculam leuitatem. Poſtquam ergo conditionis iniquitatem expoſuiſſent, quòd libri, quod tempus, quod cætera deeſſent: hominem ſuis ineptijs reliquerunt, & (quod eorum grauitati conueniebat) potius deſpectum, quam vexatum dimiſerunt. Ille tamen, pro more, triumphum diuulgauit, & edidit librum de ſua in illos victoria: in

quo,

quo, cum multa falsa, & plurima sint ina nia:tum nihil quod pro suis partibus (vel ipso narrante) quicquam conuincat, præter vanitatem.

Cæterum cum hic agendi modus pau latim innotescens, nonnullis etiam ex ipsis aduersarijs displiceret (genuerat enim fere publicam querelam, & iniecerat vul go causæ perditæ suspitionem) fecerunt quidem hanc infamiæ medicinam, vt pol licerentur, breui futuram æquissimis con ditionibus disputationē Scribit itaque Eques martius sui castri custodi, mādatq; vt disquirat si qui sint suæ custodiæ subiecti papistæ, qui velint disputando partes suas defendere: trāsmittāt scripto cōclusiones defendēdas: adscribant nomina: pa rent se ad præliū: ipsū renūciaturū statim, de modo, de loco, de tēpore certaminis.

Mense Nouembri preterito 1580.

Nouæ disputationis denunciatio.

Res placuit vniuersis. Tres nostri sacer dotes, ætate licet iuniores, & litterarum in studijs minus prouecti (robustiores enī & magis exercitatos omnes, Londino di missos dixi) accpiunt causæ confidentia prouinciam: obsignatas cōclusiones, subsignatis nominibus, cum ingenti gratiarum

BOSGRAVIVS Iesuita.
SHIRVVINVS Coll. Rom. Ang.
HARTVS Coll. Rhem. Angl.

actione tranſmittunt: non placent ad uerſarijs concluſiones: ſtatuuntur aliæ pro illorum arbitrio: remittuntur: admittuntur à nobis: di es campi indicitur: excitatur ingens expectatio: quid deniq; ? pridie (opinor) quam dies expectatus aduenißet, defenſores ſupradicti noſtrarum partium ; dimouentur hoc Equitis martij carcere, & in arcem Londinẽſem transferuntur ad quæſtionem, vt qui rationibus petitis ab auctoritate non flectebantur, argumentis ductis ab equuleo exercerentur.

Comes Leceſtrenſis. Sed neque hoc ipſum Catholicos ab æquæ diſputationis petitione deterrebat. Vnde vir quidam nobilis, & maieſtati regiæ in primis à conſilijs, fatigatus (opinor) quorundam importunitate conſenſerat tandem, vt quibuſdam præcipuis viris, qui religionis cauſa cuſtodia tenebantur, in hoc publico poſtulato, priuatim ſatisfaceret. Aduócauit enim eos in cubiculũ ſuum, narrauit amore ſe commotum, vt morem gereret eorum deſiderio, cupere, vt æquos ſe præberent, & attentos auditores, nec in cauſa profligata pertinaciter obſtinatos: non dubitare ſe, quin ex hac

vna doctissimorum virorum cōcertatione facillime rei veritas vniuersa retegatur. Annuunt, & inclinant se nostri: gratias agunt de tanto beneficio, despectant tamē vndique si quem theologum orthodoxū cernant, qui partes disputando tueretur suas (nam adsrant ministri quatuor ad impugnandum, sed neminem reperiunt) mirantur: silent tamen, vt rei exitum obseruarent.

D Laurentius HVMFREDVS cum tribus socijs. ADAM. Squyer.

Tandem e subsellijs minister vnus descendit, ingentibus prius suorū encomijs dilaudatus, & causæ se nostræ aduocatum profitetur. Quis abstineat a risu, si ratio loci cachinnum admisisset? quē nostræ causæ non misereat, quæ suis destituta, solius hostis tutelæ committitur? Ille tn̄ fidā aduocationem promittit, & eleuatis in cælū oculis, sancte recipit defendendam, cuius ante sefuisse desertorē gloriatur. At quis ludenti credat, & nuganti? quis ioco disputanti fidat de salute, cui (vt fama est) vel serio iuranti, vix adhibent fidem creditores de pecunia?

Atque hæc ferè sunt quæ de ministrorum cum nostris literraria dici possunt pa-

læſtra. Nulla enim recordor ceſiſſe aduer ſarios diſceptandi certamina, præter hæc quæ dixi, excepta ſolũ recẽti diſputatione, quã Edmũdo Campiano Ieſuitæ incarcerato, bis torto, libris deſtituto, & rebus omnibus imparatiſſimo (præterquam cauſa, & voluntate) ſunt largiti. Cuius profecto diſputationis, iniquiſſima multa his in partibus narrantur; ipſis etiã teſtibus qui interfueruut, quorum forſan nonnulla vix hominibus doctis credibilia viderentur, niſi ſuperiorum temporum exemplis admoniti, quiduis fere ſuſpicari de hominũ timidorum iniquitate cogeremur. Quis enim ignorat duriſſimum neceſſitatis telũ eſſe? aut quis optime non intelligit, ad turpia deducere, cauſæ deſperatæ ruinam & inopiam? Sed nunc egrediamur pauliſper ad alia, ſatis enim de incluſis dixiſſe videor: quorum certe conditio ſi dura videtur, eſt tamen eorum vel durior, vel implicatior, qui libertatis quadam ſpecie foris viuunt, & procellis exagitantur. Carcerum enim cancellis incluſi, cætera licet ſatis calamitoſi, eo tamen vno perbeati videntur, quod mentis quiete, & tranquilla

Diſputatio cũ P. CANPIANO.

In carcere minus afflicti quã foris viuunt Catholici.

quadam

quadam ſerenitate fruantur. Foris autem qui ſunt Catholicis, hoc eſt, habitatione per Angliam diſperſis, nec quieſcere datur, nec vſpiam conſiſtere: Sed vexationibus perpetuis, tanquam fluctibus, & ventis iactantur. Quocunque enim loco pedem poſueris, quacumque via, vel ſemita inceſſeris, cernes oculis luctuoſa ſpectacula: hunc fugientem, illum latitantem, aliũ mentita veſte clam proripientem, quoſdã captos perduci ad iudicium, alios quæri, ſed nondum comprehendi: multos ſe dumetis, & ſyluis continere: nõnullos interdiu per campos verſari, & non niſi multa nocte domos repetere.

Domi autem cum ſunt, ne ſic quidem vel ad horam ſecuri eſſe poſſunt. Media enim de nocte irruunt non raro vi magna aduerſarij, domum cuſtodia circumcingunt, ne quis effugiat: loca ſingula ſcrutantur, etiam mulierum, & virginum cubilia: luſtrant, verſant, & euoluunt omnia: ciſtas & armaria, capſulas & ſcrinia; pixides & arculas: ſi quid inueniunt quod religionis inſimulent, aut quod incrimen trahant, vel calumniam: vt ſunt, calices argentei,

patenæ, candelabra, cruces, libri, vestes, cæteraque ornamenta, quæ dicuntur Ecclesiastica: abripiunt prædationis iure, & Euãgelij. Et ne hæc ipsa solitaria ꝓficiscantur, rapiunt etiam sæpe in societatem, quicquid adiacebat cæterarũ rerum. Ne quid præterea per negligentiam pereat: matronatum etiam sinus, & loculos pertractãt: immo vestes ipsas interiores retegunt, & violentis manibus nonnunquam disrumpunt, vt videant si quis Agnus Dei, crucifixus, medalia, aut res alia sacra, ad partes secratiores abscondita lateat. Hæc faciunt lictores, qui pursèuantes appellantur, animalia famelica, & in omnem facile prædam ferocissima. Quorum etiam potestas est quoscunque domo repertos, vel carceribus tradere, vel alijs pro libitu, fatigare molestijs, nisi peccatoris oleo impinguẽt, & grato pecuniæ pacificẽt sacrificio.

Pursèuantes.

Psal. 140.

Hæc domestica Catholicorum pax: videamus paululum quanta sit forinseca. Dixi lictores ædificijs infestos esse, tanquàm in tenebris, nocturnas furias: liceat addere, interdiu etiam vijs, & compitis insidiari, non minus quàm dæmonia meri

diana. Si quis enim nostrorum, cuius nomen delatum sit, per ciuitates, aut oppida, aut villas transeat: comprehendunt eum via publica. Si quis vel de nocte ciuitatem ingrediatur, & indicio speculatoris (quorum est magna copia) prodatur: extrahitur vi publica è tabernis, vel hospitio. Si autem delatus, vel proditus non sit, securitatem tamen non habet, nisi hominum omnino consuetudinem fugiat: quia plurimis modis vel ex sola suspitione, in periculum trahatur. Verbi causa, si carnes diebus ab Ecclesia prohibitis recuset: si verbosius oret, maxime vero latino sermone: si crucis se signo muniat: si ieiunia, virginitatem, aut cælibatum suadeat: si antiquos patres vehementius commendet: si quicquam pro religione Catholica affirmet, vel apertissimũ mendaciũ aduersariorũ reuincat. Immo, si conuincientibus (pro vice) cæteris, ipse solus subticescat: Denique extat publicum edictum non lõge ante promulgatum, quo potestas sit vnicuique vnumquenque vel detegendi, vel accusandi, ex minima quaque circumstantia, quæ suspicionem Catholicæ

Psal. 99.

Mens. Nouembr. anno 1580.

reli-

religionis inducāt. Ex quo multi deinceps sunt cōprehensi, plurimi varijs molestijs, & calamitatibus affecti.

Sed vna est asperitas (non enim vtar grauiori verbo) quæ cæteris omnibus magis affligat, illa nimirum quam nostri in iudicijs, in negotijs, in communibus vitæ commercijs experiuntur. Atque hæc res profecto, ipsos etiam humanæ societatis neruos attingit, qui iustitia & humanitate continentur, & abhorrent ab omni crudelitate atque iniustitia. Nec ego queror, aut querendum existimo si qua gratia nostris non est facta, aut si qua misericordia rebus non est præstita, vel afflictissimis, vel etiam extremis (patior enim hanc nostris tolli fratribus, religionis odio, quā natura largitur in ipsos etiam hostes, humanitatem.) Sed certe, si qui sunt, q legū in nos seueritate, pænarumque grauitate nōdum satiati, suam etiam addunt maleuolentiæ acerbitatem, vt vel lege sæuiant, vbi lex non est, vel legis aculeos latius distrahant, quam legis latoris progressus sit animus, idque in rebus maximis, & grauissimis, & ad vitam sanguinemque pertinētibus:

Magna asperitas quorundam iudicum in catholicos.

tibus: nemo mirari debet ſi gemimus, ſi lamentamur, ſi nonnihil ſub tanto calamitatis onere,ſuſpiramus,

Videamus ergo quid etiam in hoc genere patiantur Catholici, Chriſtianæ religionis odio, & inuidia. Lex quædam eſt, quam antea recenſui, vt qui bullas, vel alia inſtrumenta publica, à Pontifice Romano obtinuerit, aut in Agliam inuenxerit, reus læſæ maieſtatis exiſtimetur. Sit lex iuſtiſſima: non enim de legis æquitate diſputo, ſed de mente. Quis non videt illud ſolum hac lege cautum fuiſſe, ne Pontifex quicquam ſtatueret de rebus Anglicanis, quod per bullas, (vt vocant) & breuia apoſtolica facere ſolet? & tamen cum exemplar quoddam, non ita lõge ab hinc, inuentum eſſet illius Bullæ, quæ Iubilæum annum præteritum indixerat: etſi nihil ad Anglos pertinebat, etſi alieno in regno impreſſum eſſet, etſi elapſo iam tempore vigorem amiſiſſet, etſi diſpectum in laceris ſolum chartulis iaceret: tamen rei atrocitas ſeueritate iudicis tam vehementer eſt aucta, vt Sacerdos, cuius in cubilo reperta fuerat, morti acerbiſſimæ

Supra pag 25. nu. 2.

Inſignis iniquitas.

Anno. 1575.

Iudex erat MANODVS. MATNVS D. TRVGIONVS

ſimæ ob eam cauſam ſit traditus, & vir illuſtris, qui rei ignarus ſacerdotem domo receperat, eadem iudicis ſententia fortunis omnibus, hoc eſt ampliſſimis, euerſus, & carceri perpetuo condemnatus fuerit.

Apud DORCESTRIVM. Eodem nuper iudice, atque etiam litigatore (vtraſque enim partes in Catholicos exequitur) factus eſt quidam *Septem. 5. an. 1581.* læſæ maieſtatis reus, ex lege vigeſima prima capitali ſupradicta, eo quod vicino *Pag. 28. num. 21.* cuidam ſuo, rationem reddiderat quare proteſtantium Eccleſias, ſalua conſcientia, adire non poſſet. Hoc enim in eum ſenſum interpretabatur iudex, ac ſi vicinum ea ratione ad ſuam ſententiam pertrahere voluiſſet, & conſequenter diſ*Dura interpretatio.* ſuadere illi religionem Anglicanam, & ſecundaria conſequentia, perducere ad obedientiam Romani Pontificis. Tam longe ſunt laquei ad inſidiandum ſanguini. Sed additur adhuc aliud ad facti ſeueritatem. Cum enim pro more patrio, res permitteretur quibuſdam Quæſitoribus, nec illi tantam atrocitatem in ea cernerent, quãta ſupræmo ſupplicio ſufficeret: com

pulsi sunt auctoritate iudicis tanquam crimen maiestatis rem deferre, quod in homines perditissimos, & flagitiosissimos, nec solet, nec debet fieri.

Lex est Aglicana vt pauperculi desidiosi qui eisdem locis non consistunt, sed incertis ociose diuagantur, virgis cæsi, auricula ferro candenti perfodiantur. Oblatus est iudici, religionis causa, iuuenis quidam per honestis, & diuitibus genitus parentibus, litteris imbutus humanioribus, qui studijs ad tẽpus dimissis, Londino ad amicos inuisendos transibat. Quid simile habet cum designatis à lege? quia tamen venerat recẽter è Gallia, & in põtificio seminario institutus fuerat, iudex iracũdus, in religionis, & causæ Catholicæ inuidiã, non nisi virgis cæsum per ciuitatem Londinensem, & auribus odiose perustum dimisit. Similem pœnam quo ad auriũ inustionem, sacerdoti fuisse nuperrime inflictam apud ciuitatem Eboracensem audiuimus, & eiusmodi sane multa enumerari à me possent: sed hoc sit querelarũ satis. Deus qui *pauperes iudicat in iustitia, & retribuit abundanter facientibus superbiam:* Dominus

Lex de hominibus vagis.

IOANNES TYPPETVS.

Esa. 11.
Psal. 30.

Ier. 29. nus qui *iudex & testis est:* (vt inquit Iere-
Esai. 27. mias) *& in mensura contra mensuram, cū abiecta fuerit, iudicabit:* parcat his iudicibus, de tam iniquis, & iniustis iudicijs.

Quo nos (bone Deus) quo nos impulerunt exulceratæ de rebus fidei & religionis controuersiæ? nulla natio moribus exculta ciuilibus, nulla gens perfusa sacta luce Euangelij, nullus populus Christianis placitis, & ritibus institutus, vel aptior ad humanitatem, vel pronior ad beneficentiam, vel æquitatis amantior, aut propensior vnquam ad misericordiam fuit, quàm fuerat gens & natio Anglicana, priusquam funesta & exitialis hæresis, amoris viscera in adamantina commutasset, & lethalibus odij venenis infecisset. Hæc iuris & æquitatis repagula cōcussit, hæc amoris & amicitiæ vincula dissoluit, hæc misericordiæ & beneficientiæ fundamenta sustulit, & communis societatis neruos incidit, membra membris furiali impetu, & calamitoso collidens.

Sed iam tempus fortasse (Getarde) mōdum ponendum Libello requirat, longè enim prouectus videor, & vereri debeo

ne

ne te fatigem, tam molesta & lugubri nar ratione, quæ legentem profectò te nõ potest, opinor, vehementer non mouere, cũ me scribentem sic afficiat, vt vix aliquando mihi temperem à lacrymis, dum mẽte complector, vel quæ scripserim, vel quæ omiserim. Plura enim longè silenda mihi, & prætermittenda fuerunt: quàm his litteris tradenda: partim, ne infinito me labori committerem singula recensendi: partim, quia certa plurimorum cognitio, his temporum & rerum dificultatibus, haberi nõ potest: multo vero maxime, quia præcipuarum rerum explicatio, tam est coniũcta cum personarum notatione, vt nec segregari queant, vt illæ percipiantur: nec coniungi, vt istæ non lædantnr. Res enim tradi non possunt in publicum sermonẽ, quin personæ trahantur in priuata pericula. Illa ergo posteris relinquamus nostris, vel vt prodant memoriæ, si aliquando licuerit: vel vt tacito stupore mirentur, & plangant.

Nobis hæc sufficiant (quæ dixi) vel ad dolorem, vel ad documentum. Documento enim sempiterno esse debet calamitas

nostra,

noſtra,non ſolum nobis,poſteriſque noſtris, verum etiam vniuerſis per orbem Catholicis, quàm horrendum ſit (vt inquit Apoſtolus) *incidere in manus Dei viuẽtis,* & nolle vel admonitos, *Fructus dignos facere pœnitentiæ*. Peccata.n. noſtra & parentũ noſtrorum,hoc in nos impulerunt grauiſſimum Dei flagellum,quod ſerpet ſine dubio,& diffundetur latius,niſi Dei iuſtitia, Catholicorum pœnitẽtia,& ſcelerũ emẽdatione præueniatur.

Heb 10.

Dolori autem (mi Gerarde) vel tuo vel meo,vel etiam communi & publico, quis non exiſtimet res iam narratas excitando ſufficere? ſunt enim, & numero plurimæ, & magnitudine grauiſſimæ, & frequentatione quotidianæ,& cauſa iniuſtiſſimæ, & modo odioſiſſimæ, & hominũ innocentia quibus inferuntur, indigniſſimæ.Et tamen (vt dixi) neque ſingula potui attingere,neque præcipua; multo vero minus oculatiſſima illa, & attenta diſquiſitio, quæ in noſtra minutiſſima fieri ſolet,oratione cuiuſquam diſcribi poteſt. Si cui aut verbum, aut vocula, aut nutus exciderit, quo noſtræ cauſæ fauere credatur:iu-

Magna diſquitio proteſtãtium in Catholicorũ minutiis.

tur: iuſta eſt delationis, & incarceratio-nis cauſa. Sic quendã recentiſſime Super-intendens Londinenſis, in abiectiſſimum compegit carcerem: quòd tria verbula in argumentationis Campianæ patrociniũ, contra Fulcum, opinor, effutierat. *CAVVODVS cõiectus in carcerem quẽ CLYNCRVM appellant.*

Illud tamen mirabilius eſt, quòd paucis abhinc diebus, academicos omnes in vniuerſitatibus cõmorantes, iuramento dicere coegerunt, ſi quos ſcirent, vel ſuſpicarentur, qui animis religioni Catholicæ fauerent. Eo nimirum propoſito, vt ſuſpectos omnes Academijs exturbarent. At quam late patet hoc ſuſpicari? quã facile tegitur diſſimulationis inuolucro? q̃ facile ſequitur ad odium, vel inuidiã? quãtũ hoc licentiæ largiatur ambitioni? quantum virium præſtet maleuolentiæ? quantum ſtimuli ad omne genus vindictæ? Ecce natum ex re ipſa exemplum. Miniſter quidam accuſabat præſentẽ de ſuſpicione Romanæ fidei: petijt accuſatus, quo argumento niteretur ſuſpicio? Quia (inquit ille) non tam frequentare conciones te video, quam faceres ſi noſtræ religionis arderes zelo. Quàm grauis ac firma conie- *Menſe Augusto Anno 1581.* *In Academia OXONIENSI.*

Ministrorum sycophantia. ctura ad accusandum? O durã & exercitã conditionem illorum, qui his ventis inuidiæ, calumniæq; procellis, legibus etiam, & auctoritate publica subduntur.

Et quoniam hoc loco de accusandi facilitate, & procacitate sermo incidit, qua solent aduersarij de rebus inanissimis, leuissimisque vel crimẽ intendere, vel strue re calumniam: (quamquam hoc ipsum festinãdi studio prætermittere cogitassem,) concedam etiam huic loco exemplum vnum, tanquam decerptã multorum delibationem, quo cernamus (Gerarde) non solum quam accusemur de nugis, & leiusculis, verum etiam vt de beneficijs quo que non raro castigemur. Res est illustris, & etiam lepida, & quæ tuis istic Italis præ ter admirationem, effigiem quandam nostrarum rerum, & temporum delineet.

Historia de restitutione. AEgrotare cæperat generosus quidam aulicus, vitæ splendidæ, & fortuna non infirma. Huic grauiter laboranti (vt eiusmodi tempore euenire solet vel negligentissimis) ingesserat se quædam acris de futura vita cogitatio. Aduocauit presbyterũ, (erat enim sententia Catholicus) vt illius

lius consilio recte mori disceret. Ille, pro ratione officij, & Ecclesiæ Catholicæ consuetudine, admonuit inter cetera, vt si qua in re quenquam læsisset, aut aliena bona minus iuste occupasset: niteretur statim pro facultate restituere. Annuit ægrotus: occurebat animo, quiddam olim Caluiniano cuidam, iuris quidem specie sublatum, sed conscientiæ Catholicæ minime securum: iubet restitui: moritur. Vxor autem vidua, cum mariti voluntatem perimplere discuperet, nec auderet tamen hæretico reddere: angebatur vehementissime, nec expedire se poterat. Dum hærebat autem, accurrit forte fortuna sacerdos, impertit ei dolorem suum, obtestatur vt vel opera vel consilio iuuet.

Sacerdotis nomẽ erat ALVVARVS.

Vir Dei, perspecto fœminæ sanctissimo desiderio, zelo plenissimus, obtulit se in rei faciendæ discrimen, existimans hominem tam ferum, & barbarum non futurum, qui de beneficio vindictam expeteret. Itaque re prius Deo commendata, cõscenso equo, viam ingreditur: cumque ad ciuitatem peruenisset, quam habitabat is, cui erant pæcuniæ reddendæ: collocat

Die ter[illegible] pascl.[illegible]

equum in proximo diuerſorio, vt paratus ad fugam eſſet ſtatim poſt expeditum negotium. Ipſe domum creditoris petit, euocat ſolum, & manu prehenſum, ſeducit a ceteris. Narrat ſe pecunias habere, quas ei ſit ea conditione traditurus, vt nihil inquirat, vel de mittente, vel de latore, vel de re ipſa: tantũ accipiat, & fruatur vt ſuis. Spondet ſenex, & firmiſſime promittit: & gratijs actis hominem dimiſit.

Huius nomen erat FISHERVS, de ciuitate Vuaruuicenſi.

Pecunia erãt 20. Libra Anglicana.

Sacerdos magna contentione feſtinat ad hoſpitium, vt equum ad fugiendum arripiat, ſed fruſtra: ſtatim enim à ſene per fido proditus, & à viris ab eo miſſis comprehenſus eſt. Et primum quidem hanc ei calumniam fecerunt, vt non hominem, ſed diabolum eſſe dicerent, qui pecunias à ſe factas attuliſſet ad ſenem illaqueandum. Et huius rei illo argumento vtebantur præter cætera, quòd equum nigrum haberet, quem obſeruabant diligenter, an aliorum equorum more, fœnum comederet. Deinde etiam ſacerdoti ipſi iniecto ferro, & intra cubiculum munitum concluſo, addiderunt quendam, qui die, noctuque cum illo eſſet, & obſeruaret an vl-

Hi erant duo Fisheri fratres.

Diabolus habetur & aliena restituit.

lo

lo tempore ocreas detraheret, & ſi pedes equinos,bifidọs,aut biſulcos haberet,illo enim indicio cognoſci dæmonem humana ſpecie latitantem affirmabant. Ingens autem populi multitudo domum obſede rat, & pecunias effuſe offerebant, vt hoc monſtrum oculis intuerentur. Iam enim populo perſuaſum fuerat, eſſe reuera Cacodæmonem. Quis enim vnquam (inquiunt) humanæ mentis cõpos, pecunias vltro offerret,& gratis largiretur homini ignoto,hoſpiti, & peregrino? Cum aliquamdiu Chriſti ſeruum hac contumeliā agitaſſent ſimulabant (ſed ficte ad maiorem iniuriam) ſe hominem velle liberum dimittere. At Caluinianus ille ingratiſſimus,qui pecunias acceperat, ſubornarat qui egredientem retraheret fuga,& reum ageret læſæ maieſtatis.Quo facto,repente totus diripiebatur. Et equo quidem eius vtebantur ꝓ ſuo libitu:pecunias vero oẽs auferebant,excepta quadã particula quæ itineris expenſis, inſeruiretur ad Londinenſem vſque ciuitatem, quo eum paulo poſt captiuum mittunt, firmo & diligenti ſatellitio ſeptum. Vbi cum veniſſet,& con

Hic erat Fiſcheri frater.

ſilio regio rem expoſuiſſet (vel vni potius eorum, ne res ad mortui ignominiam diuulgaretur) reiectus eſt abeis ad Superintendentem Londinenſem, qui illum primum in vnum carcerem, deinde in alium, tertio in arcē Londinenſem coniecit, vbi ad quartum fere annum, vix euitatis tormentis, pœnam luit huius nefandi reſtitutionis flagitij.

Hoc eſt primo in ianitoris ſui cuſtodiā, Secundo in carcerem qui uocatur Porta vueſtmonaſterienſis.

Admoneor huius hiſtoriæ commemoratione de quadam aduerſariorum ridicula petulantia, qua ſolent ad antiquiſſimorum hoſtium immitationem, Catholicos vt dæmonibus familiares traducere. Deficeret me omne tempus numerantem, quæ in hoc genere figmenta fabricarunt. Pyramis Londinenſis, non nullis ab hinc annis, mirabiliter ſane de cœlo tacta conflagrauit incendio furioſo, & inex tinguibili: quis aduerſariorum rem nō attribuit noſtrorum præſtigijs? Veneficia quædam, aut incantationes, membranulis, & figuris conglomeratæ, cum ſimilibus neſcio quibus ineptijs, terræ venis abditæ, fuerūt aliquando à quibuſdam inuentæ. Res putabatur ad reginæ perniciem, & interitum

Pyramnis Londinenſis combuſta.

compo-

composita. Quis non insimulabat huius facti Catholicos? at paulo post compertum est, ministrum quendam magiæ fuisse auctorem, & participes habuisse acerrimos Euangelicos: secutum est altum de re tota silentium, nisi quòd aliqui, deriuandi criminis causa, adijcere solebant, illum forte ministrum, dissimulasse religionem, & fuisse animo reuera papistam. Cum haberentur comitia in ciuitate quadam academica, oblatus est iudicibus Bipliopola quidam, cui verba nonnulla in religionis Catholicæ fauorem exciderant. Habitus est à cōcessu peraspere: præter multa em̃ grauissima in carcere perpessa, res tandem partim Quæsitorum suffragio, partim acerbitate Iudicum, eo deducta est, vt hominis, prius in foro diffamati auriculæ clauis ferreis columnæ lignæ affigerentur, & deinde cultro in manus proprias tradito, ipse earum se dissecatione liberaret. Res visa est multis supra modū seuera. Quid secutum est? mirabile sane Dei iudicium. Iudices ambo, (solent enim præesse duo) omnes etiam Quæsitores, & multi ex præcipuis totius concessus, cum plurimis assi-

Minister de Neuuin gton.

Inckfiurs in ciuitate Oxoniensi.

ſtētium : pauciſſimis diebus inaudito morbi genere, partim in ea ciuitate, partim alibi perierunt. Sed & hoc etiam Catholicorum magiæ tributum fuit.

Quid ergo nobis integrum, quid securum, Gerarde, cum non ſolum aliena peccata, Sed & iudicia Dei manifeſta noſtram in fraudem, & calumniam vertantur?

Infinitus eſſem, ſi cetera perſequerer quæ moliuntur āduerſarij, in cauſæ noſtræ deducus & ignominiam. Si quem enim nanciſci poſsūt, vel īnfimū, & ſordidiſſimum, qui aliquid apportet in Romā conuicij, vel in alios qui fidei noſtræ fautores exiſtimantur, etiam ſi illud e lacunis, & ſentinis collectum fuerit, aut nullo etiam probabili argumento nitatur: arripiunt tamen hominem auidiſſime, & obtrudunt populo tanquam prophetā. Donant loquendi, perorandi, concionandi facultatem, & ſcribendi etiam quiduis pro libitu, & libidine, modo id in Romanæ fiat religionis contumeliam. Vnde tantum odij? Vnde liuoris tantum, tantumque inuidiæ? ſed non ſubſiſtunt hoc gradu immode-

Sic Io. Nicolaum, grammaticum, miniſtrū relapſum, Romā veniētem, & de Roma mētientem, ſuggeſto donant, & nobilium honorant præſentia.

modestiæ,nec his finibus continentur imprudentiæ:longius multo præcipitantur. Si non sit qui in Romam conicia narret, q. sordes congerat, aut notet quisquilias: ipsi creant de Roma miracula, quæ concionibus,mensis, & libris inseruiant. Sic nuper libello quodam impresso, diuulgarunt mirabilia multa superiori anno Romæ contigisse,idque per dies multos,quibus Deus iram suam magnis prodigijs, cõtra ciuitatem illã ostendit. Narrant enim, duos soles,duasque irides eodem tempore apparuisse,portam ingentem diui Petri corruisse,& quatuordecim homines cum octo militibus occidisse. Duas etiam turres ecclesiæ diui Petri delapsas, comminuisse ecclesiam, & contriuisse multũ populum,in quo erant decem & octo sacerdotes. Præterea ecclesias Franciscanorũ, B.Iacobi,B.Bartholomæi,Beatæ Virginis, totum monasterium Mariæ Magdalenæ, integrũ armarium Romanæ ciuitatis, domum hospitalem, in qua erant 150. personæ,cum infinitis alijs ædificijs simul decidisse, & hæc omnia ideo contigisse, vt mundus intelligat Romanam religionem Deo

Hoc est die 23. 24. & 25. Ianuarij anno. 1580.

Hic liber impressus fuit a Io. Charlwood & Ed white, cũ approbatione publica subscripta.

Deo diſplicere. Infinita huiuſmodi artificia prætereo, quibus in dies nituntur cauſam noſtram vulgo odioſam reddere.

Quare, vt tandem in exitum decurrat oratio, vides quo ſtatu, quo gradu, quo cardine verſantur res Anglicanæ. Ardent vndique perſecutionum incendijs, conflictantur orthodoxi, cum incommodis omnibus, cum odijs, cum opprobrijs, cũ vinculis, cũ iniurijs, & ſi quid aliud ad vitã afflictam, & exquiſitã pertinet calamitatẽ. Aduerſasij nullo commiſerationis mouẽtur affectu, ſed in dies ferociunt, & crudeſcunt magis. Ad illud enim perueniſſe videntur, quod prædixit Saluator, *vt omnis*
Io. 16. *qui interficit vos, arbitretur obſequtum ſe præſtare Deo.* Catholici autem ſequentibus eodẽ
Ibidem. loco Chriſti ſe verbis conſolantur. *Hæc facient vobis, quia non nouerunt patrem, neque me: ſed hæc locutus ſum vobis, vt cum venerit hora eorum, reminiſcamini, quia ego dixi vobis.* Illud etiam ſancti Pauli ſæpe repetunt ad
1. Cor. 10. ſolamen, *Fidelis Deus eſt, qui non patietur vos tentari ſupra id quod poteſtis, ſed faciet etiam cum tentatione prouentum, vt poſſitis ſuſtinere.*

Hunc prouentum fidelium, vt compenſatio

pensationem quandam tolerantiæ persecutionis promissum, sentiunt egregium Aanglicani Catholici, eoque fit, vt præter internam spiritus sancti dulcedinem, hoc etiam externo non parum animentur & corroborentur solatio, dum inttelligunt & oculis intuentur, tam mirabiliter auctũ esse orthodoxorum numerum post ingeminatam persequentium sæuitiam. Hæc enim manifesta est amoris diuini significatio, qua nos certos faciat, se nostræ causæ, vel suæ potius, non defuturum, si nostræ à nobis partes impleantur humilitatis, mansuetudinis, longanimitatis, & patientiæ. Et certe, si cogitatione percurramus, quæ iam pertulerint Catholici, vel coniectura metiamur, quæ impendeant perferenda: nec tribui potest humanis viribus, quod hactenus sustinuerint, nec ab eisdem expectari, vt deinceps perseuerẽt. A domino solo hoc postulandum est, & à patre luminum precibus nostris assiduis impetrandum, *à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum* proficiscitur.

Augmentum Catholicorũ in Anglia.

Iac, 1.

Qua (putas) opus est virtute, qua animi magnitudine, qua roborata cõstantia, vt illa

nis vtendi. Loquor autem de copioſa illa multitudine afflictiſſimorum pauperum, maxime vero ſacerdotum, qui his tempo ribus tam arcte aſſeruantur, vt nullus ſit ad eos conceſſus aditus, & ſi quis aditum petat, in ſuſpicionem vocatur, & niſi ſe purget, comprehenditur. Sic Hanſius nuper, cum ingreſſum peteret ad quoſdam incluſos eleemoſynæ deferendæ cauſa, captus eſt tanquã de religione ſuſpectus, & paulo poſt patibulo ſuſpenſus. Sic mul ti alij eadem ex cauſa in ſuſpicionem vocati, comprehenſi, & incarcerati fuerunt. Atque his modis terrent aduerſarij Catholicos, ne quis audeat eleemoſynas deferre.

Nec minus etiam periculum eſt dantibus quam deferentibus, ſi reciſcatur. Reſciri aũt multis modis contingit, & aduer ſarij nonnũquã vt id eliceant, ſacerdotes incluſos ſubijciunt tormentis, & interrogant, quinam eis eleemoſynas dederint, quinam alia pietatis opera præſtiterint? Si quicquã vi tormentorũ faterentur (quod hactenus Deo confirmante non faciunt) dupliciter nos inde læderet aduerſarius.

Sic Ionſonum Briãtũ Colleg. Rhem: et alios nuper exercuerũt

Primum,

Primum, fidem confitentibus abrogaret, tamquam ſuorum proditoribus. Deinde eleemoſynarum datores ſic affligeret, vt ceteros timore pœnæ à ſimili deinceps pietate arceret.

quæſtione admortem fere hac eadem de cauſa.

Hoc ergo artificio cum aduerſarij iam effecerint, vt nemo audeat quicquam donare, nec quiſquam quod donatum eſt carceribus deferre: conſequatur neceſſe eſt, quod plane iam oculis conſecutum vidimus, vt incarcerati penuria, & egeſtate tabeſcant, & inedia conſumente, miſerabiliter pereant. Audiuiſſe te exiſtimo de illa numeroſitate virorum, qui recenter in carcere Eboracenſi ſunt extincti: non audeo quicquam affirmare, nec ſuſpicari grauius quàm quod dixi, licet non deſint qui ſuſpicētur, eo quod prouinciæ præfectus tam lethali ſit & præcipiti in nos odio, vt nihil ſic in vita cupere, quam extremum noſtrum exitium videatur. Deus illi benignus ſit, & meliorem mentem largiatur, animumque mitiorem in calamitoſos immittat, vt ipſe etiam aliquando miſericordiam apud communem dominum, & iudicem omnium conſequatur.

Comes Huntingonius.

Si

Si vellem acerbitatem, & inhumanitatem repetere, quas annis elapsis Catholici sunt experti in hoc ergastulo Eboracẽsi, aut quas hoc tempore magis quam vnquam antea patiuntur: nullum facerẽ narrandi finem. Ex hoc vno fiat coniectura de reliquis. Minister quidem eruditione nõ vulgari, qui aduersariorum à partibus iam diu steterat, easque studiosissime pro viribus defenderat: eo tandem intelligentiæ, lectione sanctorũ patrum deuenerat, vt clarissime cerneret, suos nulla veritate niti, sed omnem à nobis esse, idque extra controuersiam. Non potuit iuuenis acer conceptum veri lumen continere, aut vrẽtem pectore flammam comprimere. Quare vulgo propalata, hominem comprehẽdunt aduersarij, terrent minis, sed non terretur: aggrediuntur argumentis, sed erat superior: blandicijs mulcent, sed non allicitur: quid ergo? Trudunt in carcerem, tractant asperrime, nihil tamen flectitur. Tãdem suspendunt plantis in eum modum, vt pedibus in altos cippos insertis, decumberet solis humeris in terram, idque sine lectulo, aut reclinatorio ꝑ dies plurimos,

Huius ministri nomen BELLVS dicebatur.

illam

illam ei ſolam facientes gratiam, vt certis temporibus ad neceſſitates corporis aliquantulum laxaretur. Quid hoc immitius fieri potuit?

Illa etiam crudelitas omittenda non eſt quam hoc vltimo perſecutionis tempore in Ieſuitas, & Collegiorum tum Romani, tum etiam Rhemenſis alumnos acerbiſſime exercuerunt. Nam hoc ipſo 1581. anno, die Nouembris 20. qvi D. Edmundo Angliæ Regi ſacer eſt, & ſequenti vocati ſunt ad Tribunal hi Sacerdotes; Edmundus Campanus, Iacobus Boſgrauius Societatis Ieſu religioſi. Rodulphus Sheruinus, Lucas Chirbeus. Eduardus Riſtonus, Ioannes Shertus. Romani Anglorum Collegij alumni: Ioannes Hartus, Alexander Briantus, Gulielmus Filbius Collegij Rhemenſis, quatuor item alij Sacerdotes Richardus Ianſonius, Laurẽtius Richardſonus, Thomas Fordus, & Ioannes Colitonus, & Ortonus quidam nobilis laicus; quos omnes tanquam læſæ maieſtatis reos ſuis iniquiſſimis legibus condẽnarunt. Campianum autem, Sheruinum, Briantum, Ianſonium, Boſgrauiũ, & alios ad

Duodecim Sacerdotes cum nobili vno laico ĩ concilium vocati.

Campianus & ſocij equuleo torquẽtur.

ad omnium membrorum vſque diuulſionem, & pene ad mortem ipſam equuleo torſerant;id eſt tormenti genus, in quo ſupinum hominem primo extendunt, manusque ac pedes articulatim ligant, funes deinde, quibus ligatus eſt, rotis quibuſdam paulatim eouſque trahũt, donec omnia membra luxentur. Pronunciata igitur ſententia, P. Edmundus hilari vultu, & clara voce, pro tanto beneficio Deo gratias agens, cantat, Te Deũ Laudamus, te Dominum confitemur, &c. Sheruinus autem, Hæc dies quã fecit Dominus, exultemus, & lætemur in ea: Briantus vero, ſententiæ iniquitatem conſiderans, ſummum Iudicem appellat his verbis, Iudica me Deus, & diſcerne cauſam meam, &c. Atque ita ingenti cum alacritate diſcedũt à conſpectu concilij gaudentes, quod digni habiti ſint pro nomine Ieſu contumeliam pati. Antequam ad carcerem reducerentur P. Campianus populum his verbis allocutus eſt: Audiſtis nos, tamquam reos læſæ maieſtatis condemnari. Sed q̃ id merito factum ſit, vos, quæſo, ipſi cogitate. Etenim ſi tot modis Reginæ offen-

Equuleus.

Cãpianus ſe, & ſocios purgat

diſſemus maieſtatem, nequaquam illa,& Senatus eius vniuerſus nobis & vitam,& libertatem , & rerum omnium abundantiam toties obtuliſſent, ſi modo eis, in rebus non adeo magnis, obſecūdare voluiſſemus: Immo etiā hic ipſe arcis Præfectus hæc eadem,& maiora mihi promiſit,ſi vel ſemel tantum cum hæreticis templū adijſſem. Itaq; viri optimi, non perduellio,non maieſtatis læſio,ſed veræ Religionis zelus ad hoc nos capitis diſcrimen adduxit.

Briantus ad iudiciū crucem geſtat.

Fuit etiam illud , inter cetera , in Alexandro Brianto,dum ad tribunal cum reliquis duceretur , conſtantiſſimæ pietatis indicium,quod tanquam ſignifer eximius incederet,crucem manu geſtans, & oſtēdens,quam ipſe, & in ea Saluatoris noſtri imaginem carbone depictam,in ipſo carcere confecerat. Cum vero ab hæretico neſcio quo, eam abijcere iuberetur ; Miles, reſpondit, Chriſti crucifixi ſum,nec vnquam ſalutiferum hoc vexillum deſeram: quod tamen cum è manibus illi nefarius quidam eripuiſſet; Potuiſti, inquit,è manibus euellere, at è corde nunquam diuelles, quin potius ſanguinem pro eo

fude-

fuderim meum, qui suum preciosissimū prome fudit in cruce. Summam Alexander iste constantiam semper præ se tulit. cum enim equuleo, in quo semel ad tres horas iacuerat extensus, iterum, aciculis etiam sub manuum, pedumque vnguibus crudeliter infixis, acerbissime torqueretur. Hoccine, aiebat, totum est quod potestis? Si nihil aliud sunt vestri equulei, ac cedant huius rei causa centum alij: ego enim Catholicæ religionis causa longe grauiora ferre possum. Neque vero mirum videri debet, eum tam fortiter contempsisse tormenta, qui in ipsis mirifica Spiritus sancti dulcedine fruebatur, vt ipsemet in litteris, quas ad Patres Societatis Iesu in Anglia degentes ex carcere scripsit, locupletissime testatur; cuius verbis referendis eo hic cōsilio super sedeo, quòd ad libelli calcē eadē epistola adiecta sit. *Brianti constantia.*

Iam vero Sheruini in patria iuuanda caritas explicari haud facile potest. Romæ enim cum adhuc moraretur, tam acri huiusce rei desiderio flagrabat, vt grauissimis cruciatibus, quibus torqueri in ea catholicos homines sciebat, non modo non *Sheruini caritas.*

terreretur,sed incitaretur etiam vehemẽtius. Et quidem ille, vt erat optimis naturæ, doctrinæ, & virtutis dotibus ornatus, patriæ adiumento fuisset non mediocri, nisi quod eum vix in Angliam ingressum comprehendunt aduersarij, onerant compedibus, & in carceris tenebras conijciunt. Liber tamen animus de animarum salute,non minus quam antea, sollicitus, non quiescit in carcere, sed proximorum se vtilitati,prout licebat, impendit, multosque vinctos Ecclesiæ reconciliat. Erãt inter alios per id tempus in eodem carcere hæretici duo,ex turpissima Amoris familia,ob hæresim comprehensi: hi, cum Sheruinum aliquando diligentius obseruassent (erant enim in proximo fere cubiculo)ex compedum,quibus vinctus erat, assiduo conspectu singulari quadam lætitia gestire,insanum, qui tantam ex compedibus caperet lætitiã, arbitrabantur. Ille enim quod se vinctum aspiciebat pro Christo (vt ex eius litteris cognouimus) tanta interiori voluptate perfundebatur, vt gestiret totus, exultaretq; præ gaudio. Cum tamen deinde ad familiare colloquium

Sheruinus in carcere duos ad Ecclesiã recõciliat.

quium

quium veniſſent, rem aliter ſe habere con
ſpiciunt; cumque non modo ſanum, ac
mentis compotem, ſed prudentem etiam,
atque doctum eſſe aduertunt; ſermone
deinde longius protracto, cum officij re
citandi tempus inſtaret, venia ab eis hu-
maniter poſtulata, procumbit in genua
Sheruinus, & qua poterat reuerentia, ac
deuotione, recitat: quod eos, ob rei noui
tatem, magnopere commouit. ad cænam
poſtremo cum veniſſent, ſermonem de re
ligione inſtituunt, multiſque in eam ſen-
tētiā diſputatis, eos Sheruinus ita rationi
bus conuincit, vt nō multo poſt Eccleſiæ
reconciliet. illi vero turpiſſimæ familiæ
hæreſi, ob quam comprehenſi fuerant,
abiurata, catholicam fidem profeſſi ſunt,
ob eamque in carcere in hodiernum vſq;
diem aſſeruantur. Iam vero cum equuleū
illi minarentur aduerſarij, eo que adducta
res eſſet, vt paulo poſt cruciandus videre-
tur, parat ſe ſtrenue, & cruciatus ſibi ad ne
cem vſq; perferendos proponit, eorum-
que auctores, non ſine magno caritatis
argumēto Deo obnixe cōmendat; ſed il-
lum Deus ad clariorē triūphū reſeruabat.

Cāpianus Sheruinus et Briātus ad mortē tradūtur.

Calēdis igitur Decembris ſummo mane, hora circiter 13. ex illis Sacerdotibus, quos publica ſententia damnatos diximus, tres, Campianus, Sheruinus, & Briantus ad arcis, in qua ſeruabantur, ianuam, vt regni mos eſt, magiſtratibus Londinenſibus ad ſupplicium tradūtur. Quos illi excipientes imponunt sledis (id eſt carri humile genus ſine rotis, ſuper terram equis trahentibus lapſans) & Campianum quidem ſolum, Sheruinum autem, & Briantum ſimul alligant, trahuntque ſupinos per vrbis plateas, ad Tiburnum vſque latronum ſupplicio infamem locum, & à caſtro per tria fere milliaria diſiūctū. Quo vbi ventum eſt, primus Campianus ſcalam, vt ſuſpenderetur aſcendit; vbi, fune iam ad collum, ac ſuſpendiū alligato, tam ſe intrepide, conſtanterque ad concionandum componit, vt Principes qui aderant, ipſique hæretici vehementer obſtupeſcerent. Conuenerant enim illo tres Comites, Barones ſex, equites aurati, aliique viri illuſtres quamplurimi, & tanta hominum multitudo quanta ſimul in eo loco noſtro hoc ſeculo viſa eſt nunquam.

Exorſus

Exorſus eſt igitur illis verbis, Spectaculum facti ſumus Deo, Angelis,& hominibus: ſed à Vicecomite Londinenſi interpellatus, orauit omnes, qui aderant Catholicos, vt cum ſe animam agentem cernerent, fidei ſymbolum pro ipſo tecitarent, vt quam ipſe eo tempore profiteri voce non poſſet, multorum catholicorũ voces profiterentur; ſed illum adhuc loquentem ab ſcala deturbant carnifices, ſtragulatumque,alijs duobus inſpectantibus,in quatuor partes diſſecant;ſi quo modo illis poſſint terrorem in cutere; ſed nihil inde terrabantur.Cum enim,Campiano iam confecto,cruentas manus, ac brachia Sheruino carnifex inijceret,adderetque ad terrorem, Veni Sheruine, accipe & tu mercedem tuam, ille ad hominem conuerſus læto, hilarique vultu,eum amplexatus, cruorem manuũ oſculatus eſt. quæ res ita populum commouit, vt magno murmure Vicecomiti extorſerint,vt ille quæ vellet,loqueretur. Aſcendit igitur ſcalam,efficaciſſimamque cohortationem ad populum habuit, eaque abſoluta collum laqueo, vt ſuſpenderetur,inſeruit,

Cãpianus ex patibulo ad populum concionatur.

Campiani Mors.

Sheruinus carnificis cruentas manus oſculatur.

Sheruini mors. vniuerſa multitudine acclamante, Bone Sheruine, Dominus Deus recipiat bonã animam tuam: qui clamor durauit diu, eoque iam mortuo compeſci vix potuit.

Brianti mors et innocentia. Poſtremo Briantus antequam ſuſpenderetur, breuem fidei confeſſionem præfatus eſt, & innocentiæ ſuæ ab omnibus læſæ maieſtatis cogitationibus, nedum factis proteſtationem, quam eius vere innocens vultus, & prope angelicus (erat enĩ iuuenis pulcherrimus, nec vigeſimum octauum annum excеſſerat) non obſcure confirmabat. Sed illud in eum omniũ oculos, atque animos rapiebat, quod ingenti eum gaudio prope mortem perfun di conſpicerent: quod ille ortum quidem ex eo fatebatur, quod ſe Deus ad mortẽ pro catholica fide oppetendam elegiſſet, auctum vero, quod vna cum Patre Campiano, quem vnice colebat, moreretur. Et vero hunc iuuenem ob id maxime oderant aduerſarij, quod Patribus Societatis Ieſu familiaris eſſet atque intimus, neq; de illis in grauiſſimis cruciatibus quicquã prodidiſſet, ſed emiſſis clanculum litteris in eorum Societatem recipi poſtulaſſet.

Quæ

Quæ vero eorum mortem corporum carnificina cõsecuta sit, nihil est quod in præsentia repetamus, cum in læsæ maiestatis reos (cuius illi criminis falso insimulabantur) pœnæ, à nobis sint paulo superius commemoratæ.

Mitto hic asperitates, quæ in fœminas incarceratas exercentur, quibus præter carceris molestias, illud etiam addunt aduersarij doloris, vt earum plectant maritos, licet sibi in omnibus cedentes, & conformes (vt loquuntur) nisi vel cogãt vxores ad exemplum suum, vel omni eas alimonia, & sustentatione priuent. Quid ergo facient afflictissimæ mulieres, cum nec ipsi mariti, res vitæ necessarias suppeditare permittantur? an non penuria tabescendum est? an non egestatis incommodis pereundum? & tamen euangelici nostri his non mouentur.

De carceribus Londinensibus possem tibi multa, & luctuosa referre, tam de nuper extinctis, quam de misere viuentibus, nisi vererer ne mea querela grauioris esset acerbitatis occasio. Illud tamen est certissimum, multos extrema quæque perpessos

peſſos eſſe ob ſummam egeſtatem, & ex pectare quotidie, vt longe plura, & grauiora patiantur, ſi lex illa ſeueriſſima de adeundis eccleſijs, executioni mandetur, quæ breui tempore, Catholicos omnes penitus eſt exhauſtura, & oppreſſura, ita vt nec ſibi, nec familijs, multo vero minus afflictis alijs ſubuenire poſſint. Quo pro ſecto res Anglicanæ in extremam calami tatem, & Chriſtianis auribus inauditam, prolapſuræ videntur, nimirum, vt homi nes innocentes, ob ſolam auitæ fidei con ſcientiam bonis proprijs ſpoliati, fame pe reant & conſumantur.

Lex de adeundis Ecclesijs supra pag. 16

Conclusio.

Vnde, vt vno verbo concludam vniuer ſa: duæ res ſolum ſuper eſſe nobis viden tur in his auguſtijs præſtandæ. Vna vt dominum noſtrum & Saluatorem Chriſtũ, ardentibus votis, & precibus imploremus, quo noſtri miſeratur, & perſecuto rum noſtrorum animos emolliat. Altera, vt animo ſimus certo, conſtanti, & reſo luto, quiduis illius cauſa ſufferendi, & to lerãdi, cætera omnia ſanctiſſimæ eius prouidentiæ deferentes, ea certiſſima perſuaſione & fide, quod ille nos hac mente conſti-

constitutos,& totos insuam tutelam proiectos, securissima via diriget in portū salutis nostræ.

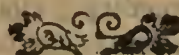
Hoc animo, si imbuti fuerimus, & si induerimus hanc armaturam spei, fidei, & feruentis charitatis, adiuncto rerum omnium mortalium, & mundanarum cō temptu, si aliquando (inquam) radicitus defixi fuerimus in hac firmissima, & im mobili petra, quæ est Christus noster cru cifixus: quicquid sæuierint in nos aduer sarij, facillime, & nullo cum negocio susti nebimus. Fruemur enim illius homis sum ma securitate, quem Saluator vt vere sa pientē in Euangelio commendat *Qui ædificauerat domum suam supra petram, & descendit pluuia, & venerunt flumina, & flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat super petram.* Immo sentiemus corde, & ore profitebimur cum illo sanctissimo & fortissimo religionis nostræ duce, & Christi Saluatoris athleta Paulo: *Quis nos separabit à charitate Christi? an tribulatio? an angustia? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* quasi dicat, horum nihil: statim enim subijcit: *neque mors, neque* Matth. 7. Rom. 8.

vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia, poterit nos separare à Charitate Dei, quæ est in Christo Iesu domino nostro.

O vocem excelsam, & Apostolo tanto, hoc est, Paulo dignam. Quid potest dici, aut fingi animosius? quid potest humana mente cogitari confidentius? Hoc ergo nobis intuendum, qui eadem de causa conflictamur qua ille, hoc nobis imitandum, qui eodem in agone certamus quo ille, eãdem coronam speramus quam ille, eundem remuneratorem expectamus, quem ille. Huc omnis nostra cogitatio, & vires omnes conferendæ sunt, vt confidẽtiam hanc firmam in aduersis omnibus retineamus, e qua tanta demum existet fortitudo, & in rebus vel asperrimis, & durissimis cõsolatio, quãta sufficiat ad perducendos nos, *ꝑ ignẽ & aquã in refrigeriũ*, vt inquit ille, hoc est, per arduas huius seculi molestias, & calamitates, in æternã Dei, & beatorũ omniũ requiẽ, gloriã, atq; fœlicitatẽ.

FINIS.

GERARDI, DE PRAEcedenti Libello, ad Catholicum Lectorem admonitio.

Vm libellum hunc ab amico transalpino scriptum, familiaribus quibusdam impertiuissem meis: eorum factum est rogatu &, pia quadã importunitate, vt in manus permitteretur quorundam magnatum, & principum virorum, quibus vel suadentibus, vel imperantibus potius, typis est excusus. Existimabãt enim ad rem Christianam non mediocriter referre, vt hæc tam insignis Anglorum persecutio, qualẽ post multa secula non sensit Ecclesia, non solum ætati communicaretur præsenti, verum etiam venturæ posteritati transmitteretur. Habet enim quæ & præsentes excitent ad commiserationem, & futuros instruant ad cautelam. Illud autem admonere volui, quod suis me litteris admonuit amicus, se, cum plurima in cæteris libelli partibus, tum illud sponte in legum texendo catalogo omisisse, quod multis legibus & edictis cautum sit in Anglia, ne Catholicus, exilio, vel patriæ derelictione, pœnis se, vel persecutioni substrahat. Prouisum enim est, ne quis regni fines egrediatur nisi obtenta prius à Consilio Regio facultate, & licentia. Si quis autem sine particulari licentia egressus fuerit: amittet possessiones omnes pro vitæ suæ tempore. Nec licet cuiquam ante egressum ea quę possidet, vxori, liberis aut amicis donare, quia hoc in fisci regij fraudem existimabitur factũ, & fiscales actione doli mali, facile recuperabunt. Huius autem legis de fugitiuis (vt loquuntur) tam

stricta,

ſtricta,& ſeuera fit obſeruatio, vt nemo vel patrem, vel maritum, vel fratres, vel liberos extra Angliam, ſine particulari licentia degentes (hæc autem licentia cum cæteris defficulter, tum Catholicis nunquã, vel difficillime conceditur) quauis ratione iuuare, aut quouis ſubſidio ſubleuare audeat. Immo quod ſeuerius eſt, patres omnes, quorum filij his in partibus, vel alibi, ſtudiorum cauſa extra Angliam verſantur, ſecuritatem præſtare, & pactione ſe obligare coguntur, aut filios ſtatim retrahendi, aut omni eos alimonia, & ſuſtentatione priuandi. Quæ omnia eo tendunt, ne Catholicis Anglicanis, vlla ſolatij particula, vel domi, vel foris permitteretur. Atque hæc admonenda duxi, quia in libello ipſo prætermiſſa fuerunt. Reliquum eſt, vt Chriſtiani omnes perſpectis ſuorum fratrum, & viſcerum anguſtiis, pro communi vinculo charitatis, quod intercedit in toto corpore, ardentiſſimis rem precibus communi domino commendent.

EXEMPLAR LITTErarum à sacerdote quodam Alex. Brianto, Collegij Rhemensis alumno intra turrim Londinensem concluso, nunc inclyto Christi Martyre, ad Patres Societatis Iesu in Anglia degentes.

LECTORI PIO.

T si verum sit, Catholicos carceribus Londinensis castri inclusos, tā arcta, & in humana teneri custodia, vt nec amicorum aditus, nec aliorum hominum societas, aut collo quium, multo vero minus libri, charta, aut calami permittantur: tamen, dum haberentur nupe disputationes quædam cum P. Campiano incarcerato, nonnulli eorum;qui audiendi causa intrauerant, opportunitatem nacti, digressi sunt ad quorundam sacerdotum inclusorum latibula, vt Christi seruos viderent,& salutarent. Qua sancta Dei prouidentia factum est, vt nonnulla de illorum statu, & summa consolatione, qua Diuina bonitas inter extremas agunstias eos reficit,ac recreat,intelligerentur. Inter alia vero, hæc subsequens Epistola raptim exa

rata ab afflictissimo sacerdote, & iterum, atque iterum tormentis agitato, dictante profecto (vt videtur) Spiritu sancto, in manus nostras peruenit. Quā mihi à Reuerendis Patribus Societatis Iesu ad quos erat missa, communicatam, apponere hoc loco volui, verbatim ex ipso auctoris chirographo discriptam, vt mortales intelligant, non esse abbreuitatem manum Domini quo minus nunc, quam olim, confessoribus suis in necessitatibus opituletur, & intra densas carcerum cæcitates a[illegible] sistat.

Reueren.

Reueren. Patribus Soc. Iesu.

Votiescunque mecum cogito (reuerendi patres) quàm ardenter, & quàm varijs modis Deus Opt. Max. nostram quærit salutem, nostrum cupit amorem; cor nostrum possidere, & in nobis regnare desiderat: toties stupore confundor, quòd nos miseri homines, vel beneficijs commoti, vel allecti præmijs, vel saltem stricto Dei iudicio perterriti, totis viribus illi non obsequamur, nec offeramus ipsi corpora nostra in hostiam viuentem, & holocaustum perfectum. Nam pręter immensa eius erga nos beneficia, creationis videlicet, redemptionis, cōseruationis iustificationis, & quam speramus glorificationis: pręter hęc (inquam) & infinita alia, verbis suauissimis nos adhortatur, vt properemus, ad ipsum. Ego (inquit) diligentes me diligo: & qui mane vigilauerit ad me, inueniet me: beatus homo qui audit me, & qui vigilat ad fores meas quotidie, & obseruat ad postes ostij mei. Qui me inuenerit, inueniet vitam, & hauriet salutē à Domino.

Vbi autem quærendus sit, ipse Dominus ostendit his verbis: Vbi duo vel tres congregati sunt in nomine meo, ibi ego sunt in medio eorum. Ibi vere putandus est esse Christus, vbi multi charitate coniuncti, ideo conueniunt, vt Deū honorent, Deo soli deseruiant, eiusque præcepta custodiant, & regnum eius gloriosissimum propagent. Qui hoc ipsum audit, veritatem discet, & non ambulabit in tenebris, & errorum caligine, sed securus vadet ad fontes aquarum.

In talibus congregationibus Deo sacratis, via recta in cęlum tenetur, non vepribus obsita, sed sanctorum vestigijs incessanter attrita, non flosculis huius amari seculi ornata, non delicijs, aut blandimentis affluens, sed legibus, regulisque sanctissimis munita,

vt stulti non errent per eam, nec quisquam in illa deuiet, nisi qui suam salutem prorsus negligeret. Hic cuncta in numero, pondere, & mensura, apte disponuntur, vt vere sapientia inhabitare dicatur, cuius opera omnia mire ordinata sunt. Hic viget cælestis quædam fratrum correptio, suauis affectuum prauorum castigatio, & mutuæ charitatis ineffabilis prouocatio.

Ob hæc, aut his similia, ante biennium apud me firmiter proposuerā, hoc vitæ genus suscipere, si Dominus voluerit: & cum viro docto, & pio, tunc spirituali meo patre, huiusmodi sermonem habui: An, si ex patria, rationabili de causa redirem (eram enim eo tempore in transmarinis partibus) fore sperarem, vt me Patres Societatis in sanctā obedientiam reciperent? Cuius sententia fuit, vt hac de re nullatenus dubitarem. Hinc augebatur spes, accreuit animus, & hoc biennio dum in Anglia versarer, sæpius mente renouaui propositum hoc. Sed quia sperabam laborem meum, & industriam in messe Domini nō prorsus inutilem, distuli propositum. Nunc autem cum diuina dispensatione libertate priuer, vt huic vtili labori meipsum diutius non possim impendere: iterum renouatur desiderium, iterum incaluit, & exardescit spiritus, & tandem votum Domino Deo voui, non temere, (vt spero) sed in Dei timore, nec ob alium finem, quam vt inde sanctius, & gratius obsequium Deo præstem, ad maiorem Dei gloriam, certiorem salutem meam, & ad gloriosiorem de spiritali meo hoste triumphum. Voui equidem, vt cum Domino placuerit me liberare (si tamen aliquādo placuerit) intra vnum deinde annum, Patribus Societatis me totum resignaturum, (si Deo inspirante me reciperēt) libenter, & summo cum gaudio in perpetuum, voluntatem meam omnem in Dei seruitium, & eorum

obse-

obſequium penitus, penituſque traditurum.

Hoc votum in ſummis anguſtijs, & tribulationibus meis, magno mihi gaudio, & ſolatio fuit: & ob hoc, maiori cum fiducia impetrandæ fortitudinis, & patientiæ, acceſſi ad thronum diuinæ maieſtatis, patrocinio fretus B. Mariȩ ſemper virginis, & omnium ſanctorum. Quod quidem à Deo profectum ſpero, quia in ipſo orationis tempore à me factum fuit, cũ mihi videbar cæleſtia cogitare. Sic enim res geſta eſt. Eodem die, quo primum tormentis cruciabar, antequam ad locum proceſſi, orationibus vacans, & Domino Deo me, meaque omnia commendans, ſuperna quadam ſpiritus dulcedine replebar, dum inuocarem ſanctiſſimum nomen Ieſu, & B. Virginis Mariæ: (dicebam enim Roſarium) hilaris erat animus, bene confortatus, & promptus ad perferenda tormẽta, quæ tũc certiſſime expectabam. Tandẽ in mentem venit prȩdictum propoſitum, & ſimul etiam coincidebat in animum, vt nunc voto firmarẽ, quod antea ſtatueram. Peractis precibus, hæc animo reuolui, ratione qua potui diſcuſſi, bonum iudicaui, deſiderium compleui, votum prȩdicta conditione libere emiſi.

Quod factum, Deus ipſe mihi videtur ſtatim probaſſe. Nã in omnibus anguſtijs, & cruciatibus meis de infinita ſuá bonitate miſericorditer mihi affuit, confortans me in neceſſitate, & liberans animam meam à labijs iniqnis, à lingua doloſa, & à rugientibus paratis ad prædam.

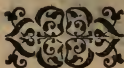
An quod dicam mirabile ſit, neſcio, Deus ſcit: ſed quod verum ſit, teſtis eſt coram Deó cõſcientia mea. Hoc dico quod in vltima tortura, cnm crudelius in corpus ſæuirent aduerſarij, manibus, pedibuſque violenter extenſis, omnis tandẽ ferè doloris ſenſus expers eram: nec hoc ſolum, ſed etiam quaſi refocillatus à

tus à præcedentis torturæ doloribus, ſenſibus perfectis, mente quieta, & corde tranquillo perſtiti. Quod videntes Commiſſarij, exeuntes iuſſerunt me eodem modo iterum in diem poſterum cruciari: quod audiens, credebam equidem, & ſperabam diuino auxilio me patienter laturum. Interea meditabar (vt potui) Saluatoris noſtri acerbiſſimam paſſionem, innumeris doloribcs plenam, dumq; hæc ipſa agerentur, vulneratam putaram ſiniſtram manum in medio palmæ, & ſanguinem effluxiſſe exiſtimaram, ſed reuera nil tale fuit, nec alius tunc dolor, præter illum manus grauabat.

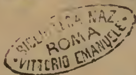
Nunc ergo, vt innoteſcat vobis petitio, & poſtulatio mea, cum nulla ſpes reliqua ſit, nos breui priſtina libertate ita fruituros, vt veſtras Paternitates præſens alloquar (quod vtrum aliquando ſit euēturum, nulli mortalium eſt notum) interim humiliter me vobis ſubmitto, ſuppliciter rogans, vt pro me, & de me faciatis, quod veſtræ prudentiæ viſum fuerit. Et ſi fieri poſſit, vt abſens in veſtrã ſocietatem adſcribi, & recipi queam, ſupplici mente & toto corde expoſco, vt ſic cum humilibus humiliter ſentiam, cum deuotis, Dei laudes perſonem, & continue gratias ei pro beneficijs ſuis referam; tum etiam, plurium ſuffragijs adiutus, tutius curram ad propoſitum brauiũ.

Non ignoro infinitas eſſe antiqui hoſtis inſidias, tortuoſus enim cum ſit coluber, mire ſimpliciũ animas, qui fidelem ductorem non habent, ſua vafricie deludere conatur, in Angelum lucis transformãs ſe, vt nõ ſine cauſa admoneamur, vt probemus ſpiritus ſi ex Deo ſint. Vobis igitur, quoniã ſpirituales eſtis, & huic certamini aſſueti, committo totum negotiũ iſtud, per viſcera miſericordiæ Dei obſecrans, vt me veſtro conſilio, & ſapientia regere dignemini: & ſi vtile videatur in oculis veſtris, ad maiorem Dei honorem,

norem, Eccleſiæ vtilitatem, & animæ meæ æternam ſalutem, vt promouear ad hanc ſanctiſſimi nominis Ieſu Societatem: in præſenti Obedientiam promitto coram Deo in foro conſcientiæ meæ, omnibus, & ſingulis Præpoſitis conſtitutis, & conſtituendis, omnibus item regulis, legibuſue in hac Societate receptis, pro mea virili, & quantum me Deus adiuuet: teſtis dies iſte, teſtis & hoc chirographum manus meæ in die iudicij. De corporis valetudine non eſt quod dubitetis, quia iam fere priſtinam fortitudinem, & robur, Deo donante, recuperaui, & in dies magis magiſque cnnualeſco. De cætero me veſtris orationibus commendans, vos in Domino valere iubeo, ſollicite expectans, quæ ſit veſtra de me ſententia.

ROMAE,

Apud Vincentium Accoltum.

M. D. LXXXII.